

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo
peatoimetaja

E. Ein, K. Grau, T. Grünthal, A.-T. Kliimann,
H. Kristal, E. Maddison, A. Palvadre,
K. Parts, J. Uluots,

A. Mägi
toimetuse sekretär

LAHEMAD KAASTÖÖLISED.

S. Csekey, V. Ditmar, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, K. Gyldenstubbbe, J. Jans, H. Jucum, P. Kann, F. Karlson, A. Luiga, J. Lõo, H. Madisson, N. Maim, A. Piip, P. Poom, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, I. Tjutrumov, K. Trakmann.

S I S U.

Artiklid.

Uluots, Jüri: Rahvas ja ta funktsioneerimine Eesti põhiseaduse järgi 241

Ülevaateid.

Ülevaade kohtute koosseisu ja tegevuse kohta 1931. aastal . . . 260

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond:

- Kas vallavalitsusel on õigus kaevata maavalitsuse põhjendamatu viivituse peale vallale kuuluva tulumaksu osa väljamaksmises? 286
- Kas Põllutöoministeerium on kohustatud Kogukonna-, asutiste- ja erarendimaade korraldamise seaduse § 5 põhjal selle seaduse alusel eraldatud maade asemele eramaade omanikele riigimaadest maad asemele andma? 287
- Kas maavalitsused võivad teede ja sildade ehitamise ja parandamise tööde teostamisel riigi arvel üle minna vastavast krediidist ministeeriumi nõusolekuta? 287
- Kas järelevalve korras vallavalitsustele tehtud korraldused mis eeldavad veel nende elluviimiseks vallavalitsuste eneste korraldusi, võivad olla administratiivkohtu korras kaebuste esemeks? 288
- Kas järelevalveasutisel on õigus vallanõukogu otsuste vastu möödunud aasta aruande kinnitamise asjus administratiivkohtu korras protesti anda? 288

L i s a.

- 1) Rkh. 1930. a. otsused 161—176
- 2) XI Õigusteadlaste Päeva protokollid (aastatellijaile).

Rahvas ja ta funktsioneerimine Eesti Põhiseaduse järgi.

Jüri Uluots.

1. Eesti riik — juriidiline isik. Ehkki riik on meile iga päev teadvusse tungiv nähtus, ei või siiski öelda, et selle nähtuse juriidilise loomu või konstruktsiooni suhtes valitseks üksmeel. Vastupidi — vastavad vaated erinevad teatavasti kolme pealiiki: 1) riik — õiguse subjekt, 2) riik — õiguse objekt ning 3) riik — õigussuhete kompleks¹.

Käesoleval korral ei ole vajalik tõendada, kuivõrra riigi tunnetamiseks ta õiguslik konstruktsioon on tarvilik või kuivõrra üks või teine konstruktsioon üldse või teatava aja ning koha positiivse riigiõiguse kohaselt on vähem või rohkem vastuvõetav, vaid küsimus esineb hoopis konkreetsemal kujul. Küsimus on selles, kas Eesti Põhiseaduses on otsest või kaudselt eeldatud või väljendatud Eesti riigi õiguslik konstruktsioon, ning kui see on teostunud, siis milline konstruktsioon vastavate põhiseaduslikkude väljendustega Eesti riigile on omistatud.

Kui seatud küsimusele otsida vastust Eesti Ps. süsteemilisest käsitlusest, siis ilmneb juba üksikute §§-de vaatlusest, et Eesti Ps-s eeldatakse riiki kui erilist õiguslikku ühikut, õiguse subjekti.

Kohe Ps. § 1 öeldakse, et „Eesti on... vabariik, kus riigivõim on rahva käes“. Riigil kui rahvast erineval ühikul on seega oma „võim“, riik on selle võimu subjekt, ning sellepärast „riigivõim“, ei kellegi muu võim, on see, mis on „rahva käes“. Samal konstruktsioonil on arusaadav, et Ps. § 3 järgi „riigivõimu“ ei saa keegi teostada

¹ Vt. G. Jellinek, Allgemeine Staatslehre, 3. Aufl., 4. Neudruck, Berlin 1922 (ka allpool tsiteeritud see väljaanne), lk. 166 jj., kuid vaateid riigile vt. seals. lk. 140 jj.; I. M. Magasiner, Leksii po gosudarstvennomu pravu, Petrograd 1919 (on ka uuem väljaanne), lk. 64 jj.

muidu kui samas §-s tähendatud alustel. Põhiseaduse § 5 järgi „Eesti vabariigi riigikeeleks on eesti keel“ §§-des 22 ja 23 tähendatud piiramistega. Riigil kui omaette subjektil on seega oma keel. Edasi, Eesti vabariik kui omaette subjekt „ei anna autähti ega aumärke“ (§ 6), „riigi usku Eestis ei ole“ (§ 11), „õpetusandmine seisab riigi ülevalve all“ (§ 12), mõtete avaldamise vabadust võib kitsendada „riigi kaitseks“ (§ 13). Samade põhivaadete väljendamiseks öeldakse: rahvas on „riigivõimu kõrgemaks teostajaks“ (§ 27). Riigikogu teostab „riigi seadusandlikku võimu“ (§ 35), määrab „riigi sissetulekud ja väljaminekud“ (§ 52), teostab „riigi asutuste ja ettevõtete majandusliku tegevuse üle ja riigi eelarve täitmise kontrolli“ (§ 55), Vabariigi Valitsus juhib „riigi sise- ja välispoliitikat“, koostab „riigi“ tulude ja kulude eelarve, sõlmib „Eesti vabariigi nimel lepinguid“ (§ 60 ja pp. 1, 3), riigivanem „esitab Eesti vabariiki“ (§ 61), omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal „riigivõim“ (§ 75), kõik Eesti kodanikud on kohustatud osa võtma „vabariigi kaitsest“ (§ 78), „Vabariigi kaitseks“ moodustatakse kaitseväed (§ 79). Keegi on kuulutanud „Vabariigile sõja, alanud sõjalist tegevust või välja kuulutanud Vabariigi vastu mobilisatsiooni“ (§ 82), „ei tohi kellelegi riigi kulul pajukit... määrata“ (§ 84) ning iga aasta jaoks koostatakse „riigi sissetulekute ja väljaminekute eelarve“ (§ 85).

Samuti nagu Eesti Ps. eeldab ja väljendab, et Eesti vabariik on omaette ühik, õiguse subjekt, eeldab ta sedasama välisriikidest. Rahvahäaletamisele ei kuulu... „lepingud võõraste riikidega“ (§ 34), Vabariigi Valitsus teeb lepingud „võõraste riikidega“ (§ 63 p. 3), Vabariigi Valitsusel on õigus... mobilisatsiooni välja kuulutada, kui „võõras riik on kuulutanud vabariigile sõja, alanud sõjalist tegevust või välja kuulutanud mobilisatsiooni“ (§ 82).

Mitte iga kord ei väljenda Eesti Ps. oma põhivaadet riigile kui õiguse subjektile otseselt, vaid teeb seda sageli ka kaudselt. Otsustava tähendusega on selles asjas Ps. üldosas olev § 1, milles öeldakse: „Eesti on... vabariik, kus riigivõim on rahva käes“. Vastavalt sellele põhimäärusele öeldakse Ps-s sageli „riigi“ või „vabariigi“ asemel nende sõnade sünonüüm: Eesti. „Eesti maa-alasse kuuluvad“, „Eesti piiride kindlaksmääramine“ (§ 2), „Eestis maksavad tema enese asutuste“ (§ 4), „Eesti kodanikud“ (§§ 6,

18, 20, 27, 37, 78), „Eestis ei ole“ (§ 6), „Eestis kindlustatakse“ (§§ 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 24, 25). Iga kord ei ole aga ainult Ps. § 1, mis annab võimaluse järeldada, et jutt on „vabariigist“ või „riigist“, vaid arvesse tulevad ka teised vastavad §§-d, eeskätt § 3. Viimane ütleb: „Eesti riigivõimu ei saa keegi teostada muidu, kui põhiseaduse või põhiseaduse alusel antud seaduste põhjal“. Et § 3 on samuti nagu § 1 Ps. „üleüldistes määrustes“, mis on maksavad ka Ps. kõikide teiste osade suhtes, siis tuleb vastavates kohtades mujal alaliselt arvestada § 3. Nõnda ütleb § 57: „Valitsemise võimu teostab Eestis Vabariigi Valitsus“. Arvestades §§-e 3 ja 1 ei ole mingit kahtlust, et „riigi“ valitsemisvõimu teostab Eesti vabariigis Vabariigi Valitsus. Et see tõesti on nõnda, kinnitab omakord § 60, mille järgi valitsemisvõimu teostamine Vabariigi Valitsuse poolt sisaldab „riigi sise- ja välispoliitika juhtimist“, eriti „riigi“ tulude ja kulude eelarve koostamist, „vabariigi nimel“ lepingute sõlmimist jne. Sama tüüpi nagu § 57 on ka § 68: „õiguse mõistmist Eestis teostavad kohtud“. Arvestades Ps. §§-e 3 ja 1, ei saa olla kahtlust, et § 68 järgi „riigivõimu“ õiguse mõistmiseks Eesti vabariigis teostavad kohtud. Seda kinnitab lähemalt kohe järgmine § 69, mis kõneleb „ülemast kohtuvõimust Eestis“, samuti sellele järgnevad §§-d, mis kõik õieti täpsustavad ja rakendavad § 3-da eeskirju konkreetselt kohtute suhtes.

Tunnetus riigist kui erilisest ühikust, õiguse subjektist, ei ole Eesti Ps-s saabunud järsku, vaid teatava arenemise tulemusena. Sellelt seisukohalt oleks huvitav jälgida, kuidas Eesti riigi kui õiguse subjekti mõiste on arenenud ning viimati oma vastava väljenduse leidnud kehtivas Ps-s. Käesoleval korral ei ole aga tegemist ajaloolise uurimusega ja Ps. väljendused on ka sedavõrt selged, et nad ei vaja ajaloolist tõlgendamist. Küll aga tuleb tähendada, et Ps. ise võtab kokku selle arenemise järgmistes sõnades Ps. sissejuhatusena: „Eesti rahvas, kõikumatus ja vankumatus tahtmises luua riiki, mis on rajatud õigusele, seadusele ja vabadusele, ... määras põhiseaduse“. Riigi kui erilise ühiku, õiguse subjekti, loomiseks ning väljenduseks on seega määratud Ps. ja seepärast muuna kui õiguse subjektina ei võinud riik ka Ps-s esineda. Sel põhjusel on ka arusaadav, et sel ühikul, subjektil, on oma võim (§ 1), oma maa-ala (§ 2), oma keel

(§ 5) jne., ühe sõnaga, ta on see ühik, see subjekt, kellena teda eespool Ps. järgi on tundma õpitud.

Nõnda siis, Eesti Ps. on omistanud Eesti riigile juriidilise loomu ja konstruktsiooni, eeldades ja väljendades seda riiki õiguse subjektina, mitte aga õiguse objektina või õigussuhete kompleksina, rääkimata riigist kui faktist, seisundist või muudest vastavatest vaadetest riigi kohta². Selles mõttes on Eesti Ps. iseloomuliku joonega seadusandlik teos. Ta ei ole jätnud Eesti riigi konstruktsiooniküsimust lahtiseks teooria või doktriini hooleks ega teadlastele oma tõekspidamiste järgi otsustada, vaid on kõikide võimalikkude doktriinide seast valinud ühe doktriini ning selle võtnud omaks. Ta on seetõttu oma riigiõigusliku doktriiniga ja põhivaatega riigi kohta põhiseaduslik ürik. Tema järgi on Eesti riik — õiguse subjekt, mitte muu.

Teiste võimalikkude riigi kohta käivate põhivaadete ja põhidoktriinide seisukohalt võib ehk ette heita, et Eesti Ps. ei ole vastavat küsimust jätnud lahtiseks, sest ta on teatava doktriini seadnud seaduse vormi, seda doktriini seadusandlikult dogmatiseerinud ja ainuõigustatud seisukorda asetanud. Ka võidakse võib-olla ette heita, et teissugused vaated seeguse dogmatiseerimise tõttu on niiõelda kõrvale heidetud, ka võimalikkude uute vaadete rakendamine Eesti riigi ja tema Ps. suhtes *ex officio* takistatud ning selles mõttes ka teaduslikku arengut pidurdatud. Kuid ühtlasi tuleb tunnustada, et iga seadusandlik akt on oma aja sünnitis, kandes eneses kaasaja vastavaid vaateid. Vaevalt saab aga öelda, et Eesti Ps. loomise ajal kui ka praegugi juriidiline tunnetus riigist kui õiguse subjektist oleks mingi eraldiseisev vaade, vaid rohkeimal määral võib öelda, et see on valitsev arvamuse. Oma aja valitseva arvamusega imbinud olla ei ole aga seadusandjale võib-olla sedavõrt pahe kui just voores.

Ühte aga toob Eesti Ps. eelkirjeldatud doktriin enesega küll kaasa. Eesti Põhiseaduse interpreteerija, olgu see kes tahes, peab kirjeldatud doktriini arvestama. Kes seda mitte ei tee, see langeb eksitusse Eesti Ps. kõikide eeltoodud §§-de vastu, seega kogu Ps. ja tema põhivaate ja vaimu vastu. See põhivaade ja vaim toob aga endaga ühtlasi kaasa veel teisi mitte vähem olulisi tagajärgi.

² Vt. viimastest Jellinek'i eelmainitud teoses, lk. 170 jj.

2. Eesti riik juriidilise isikuna teotseb oma organite kaudu, kellel on vastav kompetents ning funktsioonid; ka rahvas on riigiorgan vastava kompetentsi ning funktsioonidega. Võtnud omaks õpetuse riigist kui õiguse subjektist pidi Eesti Ps. paratamatult lahendama neid küsimusi, mis seisavad seesuguse õpetusega seoses.

Kõige pealt, põhivaatega riigi kohta seisab lähemas ja otseses ühenduses õpetus nn. riigiorganitest³. Kui eitada riigi isiksust, siis tuleb vastavalt konstrueerida ka ühiskondliku võimu omamise ja teostamise alused ning viisid, olenemata riigi isiksusest⁴. Kui aga jaatada riigi isiksust, siis tuleb paratamatult jõuda selgusele, kuidas see eriline isikriik saab õiguslikult olla tegev. Viimasel juhul on mõeldav emba-kumba, kas riik teotseb esindajate kaudu, kes teostavad oma õigust, kuid riigi nimel ja asemel, kes ise on vastavalt teovõimetu (nn. esindusteooria oma variatsioonidega⁵), või riik teotseb oma organite kaudu, kes teostavad mitte oma, vaid riigi õigust, ning riik on vastavalt oma organite näol ise teovõimne (nn. organiteooria⁶).

Teiseks, kui riik on omaette juriidiline isik, riigivõimu subjekt, siis kas on see põhivaade lõpuni läbiviidav demokraatliku riigi suhtes? Teatavasti prantsuse vastava klassilise teooria järgi demokraatliku riigi võim on delegeeritud

³ Üldine ülevaade vastavatest vaadetest vt. Magasiner, op. cit.; lk. 67 jj. Vt. ka H. Kelsen, Die Hauptprobleme der Staatsrechtslehre.

⁴ Tüüpiline selles suhtes on L. Duguit, Traité de droit constitutionnel, T. I. Paris 1911, lk. 47 jj., 293 jj. Teisi vastavaid autoreid (Berthelemy, Lasarevski, Korkunov) A. Magasiner, op. cit., lk. 72, 79 jj.

⁵ Iseloomulik selles suhtes on M. Hauriou, Précis de droit constitutionnel, Paris 1923. lk. 34 jj., 143 jj., 197 jj. Sellest teoriast üldse vt. Duguit, op. cit., lk. 303 jj., Hauriou ning teisi esindusteooria pooldajaid (Hölder, Bonder, ka Magasiner ise, kuid mitte lõplikult) vt. Magasiner, op. cit. lk. 72 jj., 78—79, 83 jj. Esindusteooria variatsioonide (mandaat-, delegatsiooni-, investituuri- jne. teooriad) hulka kuulub eriliigina õieti ka H. Kelsen'i Zurechnungs-Theorie. Vt. H. Kelsen, Hauptprobleme, lk. 73 jj., 463 jj., 517—518 jj. ja eriti 706 jj., ning H. Kelsen, Allgemeine Staatslehre, Berlin 1925, lk. 48 jj., 267 jj. ning 310 jj.

⁶ See teooria on esialgu arendatud üldse juriidilise isiku kohta eeskätt O. Gierke poolt, kasustatud riigiorgani kohta eriti Bernatziku poolt, ning hiljemini sihikindlalt läbi viidud G. Jellineki ning teste poolt. Selle teooria kohta vt. üldiselt Duguit, op. cit., lk. 307 jj., Magasiner, op. cit., lk. 68 jj., Kelsen, Hauptprobleme lk. 593 jj. Karakterne on kogu sellele õpetusele riigi suhtes G. Jellinek, Allg. Staatslehre, lk. 544 jj.

vastavate organite kätte, kes teostavad seda võimu, kuid see võim ise kuulub õieti rahvale ehk natsioonile kui riigist eraldi olevale isiksusele (nn. natsioon-isiksuse teooria⁷). Kuid kas seesugune õpetus demokraatliku riigi võimust on üldse ühendatav tunnetusega riigist kui juriidilisest isikust, sest näib olevat ilmne, et üks ja sama võim ühel ja samal ajal ei või olla kuuluv riigile ning rahvale korraga. Või aga on mõeldav, et riigi võim on kuuluv ainult riigile kui isikule ning rahvas demokraatlikus riigis on vaid riigiorgan (nn. natsioon-organiteooria⁸).

Eesti Ps. lähem käsitus näitab, et mõlemale eeltähendatud küsimusele annab Eesti Ps. kindlaid vastuseid.

Mis puutub esiteks riigiorganite konstruktsioonisse, siis Eesti Ps. väljendab kindlasti ja vankumatult seda vaadet, et riigiorganid teostavad mitte oma, vaid riigi võimu, või teiste sõnadega, Eesti Ps. on selles asjas omaks võtnud mitte „esindusteooria“, vaid „organiteooria“. Üldise ja otsustava tähendusega selles suhtes on Põhiseaduse § 3, mille järgi „Eesti riigivõimu ei saa keegi teostada muidu kui Ps. või Ps. alusel antud seaduste põhjal“. Riik on seega riigivõimu kandja. on selle võimu subjekt, temale kuulub see võim. Igaüks, kes arvesse võiks tulla, olgu see üksikindiviid või indiviidide kogud, ei ole riigivõimu kandjad, vaid nad ainult teostavad riigivõimu. Seda, neile võõrast, riigile kuuluvat võimu nad saavad teostada ainult Ps. või Ps. alusel antud seaduste põhjal. Seadusnorm määrab seega ja peab määrama, millisel määral riigivõim on kellelegi usaldatud teostada ning millisel viisil ja ülesandel tal seda tuleb teostada, teiste sõnadega, seadusnormid peavad määrama vastavate teostajate kompetentsi ning funktsioonid. Et riigivõim teostatakse seadusnormidega määratud kompetentside piirides ja ülesannetes vastavate organite poolt, siis riik ise teotseb otseselt vastavate organite kaudu, ta ei ole teovõimetu.

Neid Ps. § 3 sisalduvaid üldpõhimõtteid Ps. üksikud §§-d vaid täpsustavad ning rakendavad, sellega kinnitades üldist põhimõtet. Kõige pealt Ps. § 1 järgi „riigivõim on

⁷ Vt. üldiselt Duguít, op. cit., lk. 77—78, ning väga üksikasjalikult Esmein, *Eléments de droit constitutionnel*, ed. 5, lk. 225.

⁸ Vt. seda teooriat üldiselt Duguít, op. cit., lk. 78—79, ning üksikasjalikult Jellinek, *Allg. Staatslehre*, lk. 421 jj., 555 ning eriti 582 jj.

rahva käes“. Rahva käes ei ole seega tema oma võim, vaid „riigivõim“. Sedasama kinnitavad lähemalt §§ 27 ja 29. Nimelt § 27 järgi „Riigivõimu kõrgemaks teostajaks Eestis on rahvas ise“. See riigivõim, mis § 1 järgi on rahva „käes“, ei ole seega rahva käes asjata, vaid rahvas on selle võimu „teostajaks“. § 29 omakord tähendab, et rahvas teostab riigivõimu: 1) rahvahääletamise, 2) rahvaalgatamise ning 3) riigikogu valimise teel. § 29 seega mitte ainult ei korda § 27 väiteid, vaid ühtlasi määrab üldjoontes rahva kui riigiorгани kompetentsi ning funktsioonid tema „käes“ oleva „riigivõimu“ teostamisel.

Sedasama, mis öeldud rahva suhtes, toonitab Ps. Riigikogu kohta. „Rahvaesitajana“, ütleb Ps. § 35, „teostab riigi seadusandlikku võimu Riigikogu“. Riigikogu ei teosta seega oma, vaid riigi seadusandlikku võimu. Edasi ütleb Ps. § 52: „Riigikogu annab välja seadusi, määrab riigi sisetulekute ja väljaminekute eelarve, otsustab laenude tegemise ja muid asju põhiseaduse põhjal“. Arvestades §§ 3 ja 35, loendab § 52 seega neid üksikuid funktsioone, mis Riigikogul riigivõimu teostamisel on täita, selles §-s loendatakse seega mitte Riigikogule kuuluvaid omi õigusi, vaid määratakse riigivõimu piirkond, kompetents, mis Riigikogul riigivõimu teostajana on täita. § 3 ja § 52 kohaselt veel mujal kirjeldatakse, milliseid funktsioone Riigikogu riigivõimu teostades täidab: ta teostab riigiasutuste ja ettevõtete majandusliku tegevuse ja riigi eelarve täitmise kontrolli (§ 55), kutsub Vabariigi Valitsuse ametisse ja vabastab sellest (§ 59), kinnitab riigieelarve ja lepingud võõraste riikidega, otsustab sõja kuulutuse ja rahu tegemise, kinnitab kaitseseisukorra väljakuulutuse (§ 60 pp. 1, 3, 4, 5, 7), otsustab riigivanema ja ministrite kohtulikule vastutusele võtmise (§ 67), valib riigikohtunikke (§ 69), otsustab kaitsejõudude mobilisatsiooni väljakuulutuse (§ 82) ja annab välja oma kodukorra (§ 44). Ainult kolmes kohas on Ps-s niisugune sõnastus, mis esimesel pilgul võiks tekitada arvamust, nagu võiks Riigikogul olla mitte võõras õigus teostada, vaid oma subjektiivne õigus selleks. § 49 ütleb: „Riigikogul on õigus oma liikmetele määratud vangistust või teist kitsendust edasi lükata.“ § 56 väljendab: „Igal Riigikogu liikmel on õigus Riigikogu koosolekul küsimustega valitsuse poole pöörata. Ühel neljandikul Riigikogu seaduslikust koos-

seisust on õigus Valitsuselt aru pärida.“ Viimati § 87 on öeldud: „Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on rahval rahvaalgatuse korras, kui ka Riigikogul harilikus korras.“ Kuid Ps. süstemaatiline seletamine näitab, et sõnastusel kolmes tähendatud §-s ei saa olla seda tähendust, mis grammatilise tõlgendamise järgi esialgu arvata võiks. Kõige pealt, iga kolme toodud §-i kohta on üldmäärusena kehtiv § 3, mille tõttu §§ 49 ja 87 tähendatud Riigikogul olev „õigus“ ja § 56 tähendatud Riigikogu liikmel olev „õigus“ ei saa olla muud kui üks väljendus sellest riigivõimu teostamisest, mis Riigikogu ja tema üksikute liikmete käes on teostada. Et see nõnda on, näitavad veel enam §§ 39, 40, 49 ja 50, millest selgub, et Riigikogu liikmel on vaid üldse ainult „volitused“, mitte muud, ja järelikult ka § 56 tähendatud „õigus“ saab olla ainult üks neist tema „volitustest“. Tõepoolest just viimati tähendatud §§-d viivad ühtlasi eeltähendatud kolme §-i õigele mõistmisele. Kus Eesti Ps-s tahetakse määrata erivolitus või nn. erikompetents kas konkureerivalt kahele organile, nagu §§-des 82 ja 87, või organi osale, võrreldes kogu organiga, nagu §§-des 56 ja 31, või ühele ja samale organile teatavaks eritoimetuseks, nagu §§-des 49 ja 81, seal tarvitatakse vastava erivolituse või erikompetentsi tähendamiseks sõna „õigus“ selle asemel, et vastava toimetuse võimaldamist muul viisil kirjeldada, nagu §§ 30, 42, 61, 85.

Nõnda siis, Riigikogu ja ta üksikud liikmed ainult „teostavad“ riigivõimu, mis neile on Ps-ga määratud, neil on vastavad kompetentsid ja funktsioonid selleks olemas.

Samuti nagu rahvas ja Riigikogu oma kompetentside piirides, nii teotseb ka Vabariigi Valitsus. Ps. § 57 järgi ta „teostab valitsemise võimu Eestis“ ning § 3 järgi see valitsemisvõim on „riigivõim“. Muud §§-d (59, 60, 61, 62, 65, 80—82) määritlevad Vabariigi Valitsuse või ta üksikute liikmete sellekohased erikompetentsid ja funktsioonid lähemalt.

Ka kohtud ei teosta oma õigust. Ps. § 68 järgi nad „teostavad õiguse mõistmist Eestis“ ning § 69 järgi Riigikohus „teostab ülemat kohtuvõimu Eestis“. Ps. § 3 järgi saab aga kohtutel ja eriti ka Riigikohtul õiguse mõistmise funktsiooni teostamisel olla teostada ainult „riigivõim“.

Viimati olgu tähendatud, et § 75 järgi ka „omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal riigivõim, kuivõrt seaduses selleks ei ole loodud eriasutusi“. Vastavas ulatuses

ka kohalikud omavalitsused teostavad seega mitte oma võimu, vaid riigivõimu.

Nõnda siis, riigiorganite konstruktsiooni suhtes ei ole Eesti Ps. ka jätnud seda küsimust lahendada teadusele, vaid on lahendanud seda ise. Eesti Ps. järgi riigiorganid eranditult teostavad mitte oma õigust, vaid riigi kui juriidilise isiku võimu, täites sellekohaseid Ps-ga või seadusega määratud funktsioone neile samas korras määratud kompetentside ulatuses. Selles mõttes, nagu riigi üldkonstruktsiooni suhtes, ka riigiorganite õpetuse alal Eesti Ps. on oma doktriiniga seadusandlik akt. Ta on teiste võimalikkude teooriate seast valinud ühe teooria, nimelt nn. organiteooria, ning selle teooria seadusandlikult positiveerinud ning dogmatiseerinud. Ka siin võib ehk teha samasuguseid etteheiteid nagu riigi üldkonstruktsiooni puhul, ning samal viisil seda toimimisviisi kaitseda (vt. üleval 1, lõpul). Kuid ühtlasi on üks asi samuti selge nagu riigi üldkonstruktsiooni alal: Eesti Ps. doktriin riigiorganite õpetuse alal seob iga interpreteerijat, sundides viimast Ps. tõlgendamisel vastavalt arvestama Ps. alusel seisvat doktriini. Vastasel korral on eksimused Ps. vastu paratamatud.

Eeltoodud andmetega on juba üldiselt vastatud eelseatud teisele küsimusele selles mõttes, et Eesti Ps. järgi rahvas on riigiorgan, kes teostab riigile, mitte endale kuuluvat võimu oma kompetentsi piirides ning vastavate funktsioonide täitmiseks. Kuid seda vastust võib-olla on tarvilik veel üksikasjalisemalt põhjendada, ning ühtlasi aga tingimata vajalik selgitada, kas küsimust praegutähendatud kujul lahendades on Eesti Ps-l korda läinud alal hoida demokraatliku riigi doktriini.

Et Ps. käsitleb rahvast kui riigiorganit, ilmneb mitte ainult eeltoodud üksikutest §§-dest, vaid kogu Ps. normistikust ning selle süsteemist. Nagu Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, kohtute ja omavalitsuste jaoks on Ps-s pühendatud eri peatükid (vt. peatükid IV, V, VI, VII), nõnda ka rahva kui riigiorgani jaoks (peat. III). Nagu Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, kohtute ja omavalitsuste koosseisude kohta on Ps-s erinormid (§§ 30, 36—40, 56, 58—59, 64, 69—74, 76), nõnda ka rahva kui riigiorgani koosseisu kohta (§§ 27—28, 30—31, 37). Nagu Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, kohtute ja omavalitsuste kompetentsi ja funktsioonide kohta on Ps-s

vastavad määrused (§§ 35, 52, 55, 59, 60, 67, 69, 82, 44, 49, 56, 57, 59, 60—62, 65, 80—82; 69, 70; 75, 77), nõnda ka rahva kui riigiorgani kompetentsi ja funktsioonide kohta (§§ 27, 29—33, 36—37, 87—89). Et selle juures Riigikogu, Vabariigi Valitsus, kohtud ning omavalitsused „teostavad“ riigile kuuluvat võimu, ning just samuti ka rahvas, on juba tõestatud (vt. eespool, käesolev 2). Nõnda siis rahvas kui riigiorgan oma olemuselt ja loomult Eesti Ps. järgi ei erine milleski teistest riigiorganitest. Tema erinemine teistest riigiorganitest võib seista seega milleski muus, mitte aga selles, et ta riigiorgan ei oleks.

Ps. § 3 järgi keegi ei saa teostada riigivõimu muidu kui Ps. või Ps. alusel antud seaduste alusel. Kui aga vaadata just sellelt § 3 seisukohalt, milles erineb rahvas kui riigiorgan teistest organitest, teistest „riigivõimu teostajaist“, siis tuleb ilmsiks ka ta erinevus. Ps. § 86 järgi Ps. on vankumatuks juhiseks Riigikogule, valitsusasutistele ning kohtutele nende tegevuses. On ilmne, et Riigikogu, Vabariigi Valitsus, kohtud ja omavalitsused, ühe sõnaga, kõik muud riigiorganid peale rahva ei saa § 86 jõul Ps-t muuta, vaid nähtavasti võib seda teha ainult üks § 86 loendis välja jäänud riigiorgan, nimelt rahvas. Ja tõepoolest see nõnda ka on. Ps. § 88 järgi rahvas otsustab Ps. muutmise, olgu see algatatud kas Riigikogu poolt või rahvaalgatamise korras. Selle oma funktsiooni tõttu, mis Ps. muutmist võimaldab, erineb seega rahvas kõiki-dest teistest riigiorganitest. Talle kui riigiorganile on usaldatud ülim otsustamisvõim riigis. Edasi rahvas on selleks organiks, kes Riigikogu koosseisu määrab (§§ 29, 36—37), Riigikogu aga omalt poolt kutsub tegevusse Vabariigi Valitsuse (§ 59) ning Riigikohtu (§ 69). Rahvas on Eesti Ps. järgi seega ka organ, kes Eesti riigi tegevusse seab ning ühtlasi selle tegevuse säilimist võimaldab. Seda organit, kes riigi tegevusse seab ning tegevuses hoiab ning riigis ülimat otsustamisvõimet omab, nimetatakse aga riigiõiguses riigi kõrgeimaks organiks⁹. Ja tõepoolest ütleb ka Ps. § 27: „Riigi-

⁹ Jellinek, Allg. Staatslehre, lk. 554: „Das höchste Organ ist dasjenige, welches den Staat in Tätigkeit setzt und erhält und die oberste Entscheidungsgewalt besitzt“. Vt. ka Kelsen, Allg. Staatslehre, lk. 307 jj., kus kõrgeima organi mõistet ja tarvet autori vaadete kohaselt kritiseeritakse.

võimu kõrgemaks teostajaks Eestis on rahvas ise.“ Et rahvas riigi kõrgeima organina omab erikohta kõikide teiste Eesti riigiorganite seas, ilmneb ka Ps. süsteemist. Peatükk III, mis rahvale kui riigivõimu kõrgeimale teostajale pühendatud, on paigutatud etteotsa, enne teisi peatükke, milles käsitletakse teisi riigiorganeid, s. o. Riigikogu, Vabariigi Valitsust, kohut ja omavalitsust. Rahvas on seega kõrgeim ja esimene riigiorgan Eesti riigiorganite seas. Ehkki Eesti Ps. järgi riigivõim kuulub riigile, on selle võimu kõrgeimaks käsutajaks nii kogu riigi organite tegevusse seadmise ja tegevuses hoidmise kui ka Ps. muutmise otsustamise teel kõikide teiste riigiorganite olemasolu, kompetentside ning funktsioonide määramise kaudu rahvas kõrgeima ja eriorganina. Seetõttu ütleb ka Ps. § 1: „Eesti on vabariik, kus riigivõim on rahva käes.“ Rahvas, kellest kõneldakse Ps. § 1 kui ka teistes §§-des, on oma mõistelt seega ikka üks ja sama, mitut mõistet sõna „rahvas“ Eesti Ps. järgi ei oma. Ning see mõiste on: „rahvas“ on riigiorgan, kuid kõrgeim ja esimene teiste riigiorganite seas.

Kirjeldatud viisil on Eesti Ps-s ühel ja samal ajal ühelt poolt täielikult läbi viidud riigi kui juriidilise isiku teotsemine oma organite kaudu, viimaste hulka kaasa arvatud ka rahvas (nn. organiteooria) ning teiselt poolt samuti täielikult läbi viidud ka täieliku demokraatlikkuse põhimõtte, ilma et vaja oleks luua kujutlust rahvast kui mingist väljaspool riiki seisvast riigivõimu kandjast, sest rahvas demokraatlikkuse põhimõtte kohaselt on konstrueeritud kõrgeimaks ja esiorganiks riigis (nn. natsioon-organiteooria). Ka viimases suhtes on Eesti Ps. jällegi seega seadusandlik akt oma doktriiniga, mis teiste võimalikkude seast valitud ja millist võidakse isiklikult pooldada või mitte pooldada, kuid mida jällegi Eesti Ps. interpreteerimisel ei või kunagi lasta silmist.

Vaatame nüüd sel viisil selgunud rahvast lähemalt, nimelt ta koosseisu ning funktsioneerimise suhtes. Algame koosseisuga.

3. Rahvas on riigiorganina vahendlikult loodud organ; ka hääleõiguslik kodanik saab selle organi osaks ainult aktiivse kvalifikatsiooni kaudu. Lähtudes põhivaatest, et riik on õiguse subjekt ja rahvas on riigiorgan, Eesti Ps. on saanud üle mitmetest dogmaatilistest raskustest, mis tekivad siis, kui neid lähtekohti eitada. Nõnda, näiteks, Duguit,

kes eitab nii riigi isiksust kui ka natsioon-organiteooriat, on sunnitud konstrueerima erilist „kodanikkude kogu“ (*corps de citoyens*), kes valimisi toimetab või muul viisil riigivõimu teostamisest osa võtab¹⁰. Eesti Ps. järgi ei ole seesugust või muud säärast kunstlikku sünnitist vaja. Veel rohkem, oleks koguni Eesti Ps. ignoreerimine ning tema paratamatult võõritimõistmine, kui seesugust kunstlikku sünnitist luua, sest Eesti Ps. järgi on olemas riigiorgan, kes vastavaid funktsioone täidab. Selleks organiks on rahvas.

Rahva tunnistamisega riigiorganiks tekivad ometi ka omad raskused, omad ülesanded, mis Eesti Ps-l lahendada on tulnud. Eriti on seesuguseid ülesandeid kaks.

Esiteks, riigiorgan ei saa oma kompetentsi teostada, oma funktsioone täita, kui ei ole inimesi, kes organina teotsevad. Seesuguseid inimesi tavaliselt nimetatakse „organikandjateks“. „Organikandjateks“ inimene või inimkogu võib aga mõeldavalt saada kahel teel: kas 1) inimene või inimkogu saab „organikandjaks“ vastavate tingimuste olemasolul positiivse õigusnormi jõul, automaatselt, ilma et selleks vaja oleks erilist toimetust või akti, nn. „loomis- ehk kreatsiooniakti“, või 2) on vajalik eriline toiming, nn. „loomis- ehk kreatsiooniakti“, mis teatava inimese või inimestekoguni teeb „organikandjaks“, sest ilma seesuguse „kreatsiooniakti“ inimene või inimestekogum „organikandjaks“ ei muutu. Esimesel juhul räägitakse tavaliselt „vahenditutest organitest“, teisel — „vahendlikult loodud organitest“¹¹. Harilikult on kerge kindlaks teha, kas on tegemist „vahenditu organiga“ või „vahendlikult loodud organiga“. Kelsen aga õigusega juhib tähelepanu sellele, et on olemas juhud, kus võib kahelda, kumba tüüpi teatav organ kuulub. Nõnda, näiteks, parlamendivalija näiliselt ei ole otseste valimiste puhul kellegi poolt valijaks määratud, kuid siiski võib valimiskord ette näha teatavaid eeltoimetusi, „kreatsiooniakte“, mis võivad õigustada valijat käsitama kui „vahendlikult loodud organit“. Ühtlasi tähendab Kelsen täie õigusega, ei ainult täielise primitiivsuse seisundis puudub organite „loomine“, kuna õiguskord puht tehniliselt kaldub „vahendlikult loodud organi tüübile“¹².

¹⁰ Duguít, *Traité de droit constitutionnel*, I, lk. 313 jj.

¹¹ Jellinek, *Allg. Staatslehre*, lk. 545 jj. Kelsen, *Allg. Staatslehre*, lk. 278 jj; vt. ka Duguít, *Traité de droit const.*, I, lk. 310.

¹² Kelsen, *Allgemeine Staatslehre*, lk. 279: „Es könnte mitunter

Ühenduses sellega on täiesti mõeldav, et teatavas olemasolevas õigusühistuses ehk organisatsioonis, näiteks, riigis või kirikus või eraseltsis „vahenditud“ organid täiesti puuduvad, ning kõik olemasolevad organid on „vahendlikult loodud organid“¹³.

Nüüd võibki aga küsida, kas Eesti Ps. järgi teatavad inimesed muutuvad rahva kui riigiorgani „organikandjaks“ Ps. normide jõul, ilma et selleks erilist „loomisakti“ vaja oleks, või võib see toimuda ainult vastavate aktide toimetamisega.

zweifelhaft sein, zu welchen der beiden Typen ein bestimmtes Organ zu rechnen sei. So der Parlamentswähler. Scheinbar ist Wähler, wer den in der Wahlordnung statuierten persönlichen Bedingungen entspricht. Niemand wird — wo direkte Wahl vorgeschrieben — zum Wähler ernannt oder gewählt. Allein wenn wahlberechtigt nur ist, wer von einer Wahlbehörde in ein Wahlverzeichnis aufgenommen oder wem eine Wahllegitimationsurkunde ausgefolgt ist, oder wenn nur wählen darf, dessen Wahlberechtigung von der Wahlbehörde — und sei auch nur durch die Annahme der Stimmzettels — anerkannt wird, dann kann auch der Wähler als ein kreierte Organ angesehen werden, sofern eben die Aufnahme ins Wählerverzeichnis, die Ausfolgung der Legitimation, die Anerkennung des Wahlrechts durch Annahme des Stimmzettels als ein den Wähler als Organ konstituierender Organakt angesehen werden kann. Wird die Organqualität strittig, dann ist unter allen Umständen — sofern die Rechtsordnung Entscheidung solchen Streites überhaupt vorsieht — ein Organqualität konstituierender Organakt unvermeidlich. Zweifellos tendiert die Rechtsordnung rein technisch zum Typus des kreierte mittelbaren Organs. Nur im Zustand vollkommener Primitivität, bei völligem Mangel arbeitsteiliger Funktionen fehlt jede Organaktion.“

¹³ Eelmises (12) märkuses toodud tsitaadi järel jätkab Kelsen se e a l s a m a s: „Doch ist leicht einzusehen, dass keine Rechtsordnung völlig unmittelbarer Organe — in dem hier entwickelten Sinne — entraten kann, da zumindest der zeitlichen Folge nach weingstens ein Organ sein muss, das von keinem anderen kreierte wurde“. See väide on õige tõesti ainult selles mõttes, et teatava organisatsiooni ajaloolise sabumise loos — „der zeitlichen Folge nach“ — on möödapäästamatult tarvis kujutella „asutajat“, kes „vahenditu organina“ algas tegevust. Need võivad olla „asutajad liikmed“ (eraseltsis), „usualustaja“ (kirikus), „revolutsiooniline valitsus“ (riigis) või muud säärased isikud. Olemasolevas organisatsioonis aga võivad „vahenditud organid“ täiesti puududa ning ka puuduvad. Nõnda, näiteks, harilikus eraseltsis: liikmeid võetakse vastu (kreatsioonakt), kes moodustavad peakoosoleku (organ); juhatuse ning revisjonikomisjoni (organ) liikmeid valitakse (kreatsioonakt). Katoliiklikus kirikus ei ole ühtki „vahenditult loodud organit“, sest nii paavst kui kardinalide kolleegium on „vahendlikult loodud organid“, seejuures huvitavalt üksteist vastastikkult loovad. Vt. J e l l i n e k, Allg. Staatslehre, lk. 546. Ka praegusaja demokraatlikes riigis on „vahenditute organite“ puudumine tavaline nähtus.

misega? Teiste sõnadega, kas rahvas kui riigiorgan on Eesti Ps. järgi „vahenditu organ“ või „vahenditult loodud organ“?

Teine küsimus seisab seoses eelmisega. Nagu eraõiguses tehakse vahet õigusvõime ning vastava õiguse vahel, nõnda avalikus õiguses nn. passiivse kvalifikatsiooni ning aktiivse kvalifikatsiooni vahel. Passiivselt kvalifitseeritud indiviid omab teatavate objektiivse õiguse poolt arvestatud tõsiasjade tõttu isiklikku võimet avalikõiguslikult õigustatud olla, kuid vastaval konkreetset juhul tal sellekohast õigustust ometi ei tarvitse olla, tal on ainult õigusvõime, mitte õigustus, on passiivne kvalifikatsioon, mitte aktiivne kvalifikatsioon. Ainult aktiivne kvalifikatsioon annab passiivselt kvalifitseeritule ka vastava õigustuse, tal on nüüd õigustus, mitte ainult õigusvõime. Eriti valimisõiguse suhtes tehakse sel puhul vahet valimisvõime (Wahlfähigkeit) ning valimisõigustuse (Wahlberechtigung) vahel. Seetõttu indiviid võib olla valimisvõimeline, kuid samal ajal valimisõigusetu¹⁴. Ühenduses sellega võib aga nüüd küsida, kas Eesti Ps. järgi rahva kui riigiorgani koosseisu kuuluvuse seisukohalt iga sellekohase indiviidi suhtes ka tuleb vahet teha tema passiivse ja aktiivse kvalifikatsiooni vahel või ei ole seesugust vahetegemist Eesti Ps. järgi olemas?

Eesti Ps. annab vastused mõlemale seatud küsimusele.

Mis puutub esimesse küsimusse, siis esimesel pilgul paistab, et rahvas on Eesti Ps. järgi vahenditu organ, Ps. §§ 27, 28, 30—31 ning 37 jõul. Ps. § 27 määrab rahva „hääleõiguslike kodanikkude näol“ ning ühtlasi, et „hääleõiguslik on iga kodanik, kes on saanud kakskümmend aastat vanaks ja on olnud vahetpidamata vähemalt ühe aasta Eesti kodakondsuses“. § 28 (esimene lõige) loendab need tingimused või tõsiasjad, mis ei lase indiviidil olla hääleõiguslik kodanik, olgugi et ta § 27 tingimustele vastab. § 30 ja 31 määravad, et hääleõiguslike kodanikkude seatud hulgal on õigus seadust algatada ja Riigikogu poolt vastu võetud seaduse rahvahääletamisele viimist nõuda. Viimati § 37 määrab, et iga hääleõiguslik kodanik võib Riigikogu valimistest osa võtta kui ka ennast valida lasta. Toodud §§-de alusel võiks seega arvata, et Eestis saabuvad rahva kui riigiorgani „organikand-

¹⁴ G. Jellinek, System der Subjektiven öffentl. Rechte, 2-te Aufl. (anastatischer Neudruck), Tübingen 1919, lk. 141 ja 164.

jad“ Ps. enese jõul, ilma et kellegi poolt oleks vaja ette võtta nn. kretsiooni- ehk loomisakti. Lähemal vaatlemisel aga selgub, et seesugune arvamus oleks ometi sootuks ekslik ja nimelt kahel põhjusel.

Kõige pealt juba Ps. § 28 teine lõige näitab, et Ps. eeskirjad käesolevas asjas ei ole täielikud. Selles lõikes öeldakse: „Hääleõigusest jäetakse ilma mõned liigid kurjategijaid Riigikogu valimisseaduse põhjal“. Järelikult peab olema antud eriseadus, Riigikogu valimisseadus, et lõplikule selgusele jõuda, kes on õigustatud kuuluma rahva kui riigiorgani koosseisu. Et see tõesti nõnda on, kinnitavad omakorda Ps. §§ 33 ja 36 (kolmas lõige). § 33 öeldakse: „Rahvahääletamise alused ja kord määratakse eriseaduses.“ See Ps. § eeldab seega ise, et rahvas kui riigiorgan oma funktsiooni — rahvahääletamise — teostamiseks ei ole Ps-ga üksinda veel küllalt kirjeldatud, selle funktsiooni teostamise „alused ja kord“ ei ole veel Ps-ga kindlaks määratud, vaid selleks tuleb anda eriseadus. § 36 kolmas lõige aga kõlab järgmiselt: „Riigikogu valimisseadus antakse välja eriseadusena.“ Ka Riigikogu valimise funktsiooni ei saa rahvas seega täita muidu, kui peab olema antud sellekohane seadus: Ps. üksinda ei ole selleks küllaldane. Nõnda siis, vaatamata §§ 27, 28, 30, 31 ja 37 näilisele vastupidisele seisukorrale ei ole rahva kui riigiorgani „organikandjad“ Ps. jõul mitte veel loodud, vaid selleks on vaja veel eriline seadusandlik „loomisakt“. Ps. §§ 28 (teine lõige), 33 ning 36 (kolmas lõige) koguni teevad ülesandeks seadusandlikule organile vastavat seadust anda ning §§ 3 ja 36 järgi seadusandlik organ — Riigikogu — peab seda ülesannet täitma. Rahvas kui riigiorgan saab seega Eesti Ps. järgi oma „organikandjad“, oma koosseisu kõige pealt seadusandliku loomis- ehk kretsiooniakti kaudu. Ilma selle aktita ei ole rahval kui riigiorganil Eesti Ps. järgi oma „organikandjaid“ veel olemas.

Seesugune seadusandlik loomisakt on tõesti ka olemas rahvahääletamise ja rahvaalgatamise ning Riigikogu valimise seaduse näol. Sellest seadusest selgub kõige pealt, et rahva kui riigiorgani kujundamiseks kogu Eesti vabariigi territoorium on jagatud vastavatesse ringkondadesse ning jaoskondadesse (§§ 1—2), on määratud hääleõiguse omajad ning hääleõigusest ilmajääjad (§§ 3—5) ning ühtlasi need erioorganid, kes rahva kui riigiorgani funktsioneerimisel on

kaastegevad (§§ 6—20). Kuid sama seadus määrab veel midagi, mis käesoleval korral on eriti olulise tähendusega. Ta määrab nimelt, et Riigikogu valimiste, rahvahääletamise ja rahvalgatamise toimetamiseks, s. o. rahva kui riigiorgani funktsioneerimiseks peetakse omavalitsuste poolt iga jaoskonna jaoks alalisi hääleõiguslike kodanikkude nimekirju, mis seatud korras parandatakse ning täiendatakse *ex officio* kaks või (kaitsevâes) kolm korda aastas ning eranõudmisel igal ajal, kuid mitte hiljem kui kaks päeva enne valimiste või rahvahääletamise esimest päeva (§§ 21—24, 26). Nimekirjade puuduste ja eksimuste suhtes võib seatud korras kaevata (§ 25). Nimekirja võtmine on olulise tähendusega, sest ainult nimekirja võetud inimene saab osa võtta rahvalgatamisest ja rahvahääletamisest (§§ 28, 31—33) ning Riigikogu valimistest (§§ 57—58). Aga nimekirja võtmine ei ole ainuke akt, mida käesoleval korral tarvis teostada administratiivasutise poolt, vaid on nõutav veel teine akt. Nimekirja võetud inimestele seatud korras valmistatakse ning antakse kätte nimelised tunnistused ning hääletamisedelid või vastaval korral valimisedelid *ex officio* või, seatud tingimuste olemasolul, ka soovija algatusel (§§ 59—60, 62—68). Nimeliste tunnistuste ja valimis- või hääletamisedeli valmistamine ning kätteandmine on olulise tähendusega, sest ainult vastava kahe paberi omanisel saab nimekirja võetud inimene osa võtta vastavast konkreetsest riigivõimu teostamisest (§§ 57, 77).

Nõnda siis, vähe sellest, et Eesti Ps. järgi rahva kui riigiorgani organikandjate loomiseks on vajalik eriline seadusandlik „loomisakt“, vaid peale selle maksva seaduse järgi on vajalik eriline administratiiv-loomisakt või õigemini kaks seesugust akti: 1) nimekirja võtmine ja 2) isikulise tunnistuse ning valimis- või hääletamisedeli kätteandmine. Ainult vastavate aktide toimumisega saabuvad rahvale kui riigiorganile tema „kandjad“, saabub rahvas riigivõimu teostajana. Võib-olla on neid, kes arvaksid, et Eesti vastav seadus on ehk üksnes sedavõrt puudulik, et on teinud tarvilikuks kõnesolevad administratiivaktid. Tõepoolest ei ole see aga nõnda ainult Eestis, vaid praegusaegses kultuurilmas sageli igal pool¹⁵. Rahvas kui riigiorgan on Eesti Ps. ning vastava maksva seaduse järgi seega „vahendlikult loodud organ“.

¹⁵ Vt. eespool tekst ning märkused 12 ja 13.

Ühenduses eeltooduga selgub ka vastus alulpüstitatud teisele küsimusele.

Ps. § 27 järgi rahvas riigiorganina esineb „hääleõiguslike kodanikkude näol“. Mida aga tähendab „hääleõiguslik kodanik“ ehk, teiste sõnadega, kodaniku „hääleõiguslikkus“? Tähendab see kodaniku passiivset või aktiivset kvalifikatsiooni, s. o. vastava kodaniku hääleõigusvõimet või hääleõigust?

Ps. §§ 27, 28 (esimene lõige), 30—31 ja 37 põhjal võiks esimesel pilgul arvata, et kodaniku „hääleõiguslikkus“ on võrdne tema „hääleõigusega“, s. o. õigusega konkreetsel juhul rahvahääletamisest, rahvaalgatamisest või Riigikogu valimisest osa võtta. Kuid seesugusele arvamusele räägib vastu juba § 28 teine lõige, milles öeldakse: „Hääleõigusest jäetakse ilma mõned liigid kurjategijaid Riigikogu valimisseaduse põhjal.“ Ps. ise teeb seega vahet „hääleõigusliku kodaniku omaduse ja „hääleõiguse“ vahel, sest inimene võib olla „hääleõiguslik kodanik“ ning olla „hääleõigusest“ ilma jäetud. Et see mitte asjata pole öeldud, selgub Ps. §§ 33 ja 36 (kolmas lõige). Viimatimainitud eeskirjade jõul Ps. ise ei tahagi rahvast moodustavaid inimesi aktiivselt kvalifitseerida, vaid jätab selle vastavate eriseaduste hooleks. Samuti on aga selge, et Ps. §§ 33 ja 36 (kolmas lõige) ning § 28 (teine lõige) ei ole vähem jõulised kui §§ 27 ja 28 (esimene lõige) ning § 37. Järelikult tuleb Ps. süstemaatilise seletamise kaudu paratamatult jõuda sellele järeldusele, et inimesed, kellest koosneb rahvas kui riigiorgan, on Ps. §§ 27 ja 28 (esimene lõige) ning §§ 30, 31 ja 37 jõul ainult passiivselt kvalifitseeritud, s. o. et vastav indiviid määratud tingimustel oma võimelt kuulub rahva kui riigiorgani koosseisu ja selle tõttu on võimeline võtma osa rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest, kuid ühtlasi Ps. §§ 3, 28 (teine lõige), 33 ja 36 (kolmas lõige) ja 86 jõul seesama indiviid, ehkki passiivselt kvalifitseeritud, veel ei ole sellega aktiivselt kvalifitseeritud. Et olla aktiivselt kvalifitseeritud, s. o. saada osa võtta rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest, on vajalik, et ta omaks neid tingimusi, mis Ps. §§ 3, 28 (teine lõige), 33 ja 36 (kolmas lõige) ja 86 jõul on jäetud määrata harilikule seadusandjale. Need tingimused on hariliku seadusandluse poolt ka tõepoolest kindlaks määratud, nagu kirjeldatud eespool (käesolev 3).

Nõnda siis, Eesti Ps. teeb vahet indiviidi passiivse ja aktiivse kvalifikatsiooni vahel. Passiivselt kvalifitseeritud indiviidi nimetatakse Ps-s „hääleõiguslikuks kodanikuks“ ning vastavad tingimused iga indiviidi suhtes on Ps. enese poolt kindlaks määratud. Aktiivselt kvalifitseeritud indiviid on Ps. järgi see „hääleõiguslik kodanik“, kellel on „hääleõigus“ resp. „valimisõigus“, ja vastavad tingimused iga indiviidi — hääleõigusliku kodaniku — suhtes on jäetud kindlaks määrata harilikule seadusandlusele. Aktiivselt kvalifitseeritud hääleõiguslikud kodanikud moodustavad ühtlasi rahva kui riigiorgani „vahendlikult loodud riigiorganina“.

Viimasena-esitatud väited ei ole ainult teoreetilise, vaid olulise praktilise väärtusega.

Et indiviid, kes Ps. §§ 27 ja 28 ning 37 jõul küll passiivselt kvalifitseeritud („hääleõiguslik kodanik“), ei ole sellega veel aktiivselt kvalifitseeritud (puudub „hääleõigus“ resp. „valimisõigus“), siis võivad tekkida järgmised võimalused: 1) Indiviid on „hääleõiguslik kodanik“, aga Ps. §§ 3, 28 (teine lõige) ja 86 ning Rahvahääletamise, rahvaalgatamise ning Riigikogu valimise seaduse §§ 4 ja 5 jõul on ta „hääleõigusest“ ilma jäetud või ei saa seda teostada; 2) indiviid on „hääleõiguslik kodanik“, kuid tema suhtes on teostamatu hääleõiguslike kodanikkude nimekirja võtmine, ja seepärast Ps. §§ 3, 33, 36 (kolmas lõige) ja 86 ning Rahvahääletamise, rahvaalgatamise ja Riigikogu valimise seaduse §§ 28, 31—33, 57—58 jõul tal ei ole õigust ega võimalust osa võtta rahva kui riigiorgani vastavast funktsioneerimisest; 3) indiviid on „hääleõiguslik kodanik“ ning ka „hääleõiguslike kodanikkude“ nimekirja võetud, kuid temale on kätte andmata isiklik tunnistus ja hääletamis- või valimisedel ning seepärast Ps. §§ 3, 33, 36 (kolmas lõige) ja 86 ning Rahvahääletamise, rahvaalgatamise ja Riigikogu valimisseaduse §§ 57 ja 77 jõul ta ei saa osa võtta rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest.

Teisest küljest, kujutleme, et hääleõiguslik kodanik, kes õigustatud rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest osa võtma, ei ole seda oma funktsiooni täitnud ja langeks viimase asjaolu tõttu karistusele. Keda võidakse niisugusel juhul karistada: kas seda, kes on passiivselt kvalifitseeritud, või ainult seda, kes on aktiivselt kvalifitseeritud? 1) Passiivne kvalifikatsioon („hääleõigusliku kodaniku“ omadus) ei anna vastavale indiviidile veel õigust ega võimalust osa võtta rahva

kui riigiorgani funktsioneerimisest. Seefõttu ei saa juttu olla ka vastava indiviidi karistamisest kõnesoleval juhul. 2) Oletame, et indiviid on „hääleõiguslik kodanik“, kuid on jäänud võtmata hääleõiguslike kodanikkude nimekirja. Nagu kirjeldatud, ei ole indiviidil sel juhul veel olemas õigust osa võtta rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest. Järelikult ta ei saa kanda ka karistust kõnesoleval juhul. 3) Läheme veel edasi, indiviid on „hääleõiguslik kodanik“ ja võetud ka hääleõiguslike kodanikkude nimekirja, kuid talle on jäänud kätte andmata isiklik tunnistus ning valimis- või hääletamisedel. Ka seesugune indiviid, nagu eespool kirjeldatud, ei ole veel õigustatud rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest osa võtma ja, järelikult, ta ei saa ka langeda karistamisele sellest mitteosavõtu pärast. 4) Ainult indiviid, kes on „hääleõiguslik kodanik“ ja on ka kantud hääleõiguslike kodanikkude nimekirja ja kellele on kätte antud isiklik tunnistus ning hääletamis- või valimisedel, on õigustatud rahva kui riigiorgani vastavast konkreetsest funktsioneerimisest osa võtma ning järelikult, ainult seesugune indiviid võib langeda karistamisele oma ülesande mitteteostamise pärast. Ainult täielik aktiivne kvalifikatsioon mitte ainult õigustab seega vastavat indiviidi osa võtma rahva kui riigiorgani funktsioneerimisest, vaid on ühtlasi eeltingimuseks, et vastav indiviid selle oma funktsiooni mittetäitmise korral võib langeda karistamisele.

Kõigest eeltoodust järgneb, et rahva kui riigiorgani „organikandjate“ määramisel Eesti Ps. on talitanud äärmise järjekindlusega, samuti nagu riigi kui terviku (eespool 1) ning riigiorganite (eespool 2) konstrueerimisel, ning et järjekindlalt on läbi viidud erinevus passiivse kvalifikatsiooni kui isikliku võime ning aktiivse kvalifikatsiooni kui vastava õiguse ehk funktsiooni täitmise võimaldamise vahel. Ka siin nagu eespool need Eesti Ps. vaated ja määrused võivad üksikule interpreteerijale olla isiklikult pooldatavad või mittepooldatavad, kuid nad seovad Ps. interpreteerijat ning rakedajat nagu iga positiivne õigus.

Sel viisil tutvunud rahva kui riigiorgani koosseisuga, tema „organikandjatega“, vaatame lähemalt selle organi funktsioneerimist.

(Järgneb.)

Ülevaade kohtute koosseisu ja tegevuse kohta 1931. aastal.

I.

A. Koosseis.

Aruandeaastal töötas 7 kollegiaalkohut 82 kohtunikuga ja 86 üksikkohtunikku.

Riigikohus töötas aruandeaastal endises 13-liikmelises koosseisus: esimees, abiesimees, kolm osakonnajuhatajat ja kaheksa kohtuliiget: osakondades peale osakonnajuhataja kriminaal- ja tsiviilosaonnas kummaski kaks liiget ja administratiivosakonnas abiesimees ja neli liiget.

Kohtupalat töötas aruandeaastal ka endises 13-liikmelises koosseisus: vanem esimees, departemangu esimees ja 11 kohtuliiget. Nendest töötasid kriminaaldepartemangus vanem esimees ja 4 kohtuliiget ning tsiviildepartemangus: departemangu esimees ja 7 kohtuliiget.

Rahukogud — arvult neli — töötasid aruandeaastal samuti endises koosseisus: peale esimeeste Tallinnas kolm ja Tartus kaks abiesimeest, Rakveres ja Viljandis kummaski üks abiesimees ning alalisi liikmeid Tallinnas 15, Tartus 13, Rakveres 8 ja Viljandis 6, kokku 53 rahukogude koosseisu kuuluvat kohtunikku.

Kohtu-uurijate ameteid oli aruandeaastal 31: 3 tähtsamate asjade kohtu-uurija ametit, neist Tallinna-Haapsalu Rahukogu juures 2 ja Tartu-Võru Rahukogu juures 1, ning 28 kohtu-uurija ametit, neist Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 11 — kusjuures kolme nende 11 kohtu-uurija ameti hulgast, nimelt Saaremaa 1. ja 2. jaoskonna ning Hiiumaa jaoskonna kohtu-uurijate ametikohuseid täidavad vastavate jaoskondade rahukohtunikud —, Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 8, Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 5 ja Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 4.

Rahukohtu jaoskondi oli aruandeaastal 54, nimelt Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 18, Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 18, Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 10 ja Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 8.

Lisarahukohtunikke oli ametis 2.

Sõjaringkonnakohus koosnes 3 kohtunikust: esimees ja kaks kohtunikku ning kohtu juures töötas kaks kohtu-uurijat.

1930. aastal „Riigi Teatajas“ nr. 99 avaldatud seaduse nr. 645 põhjal kaotati kohtu- ja siseministri määrustega RT nr. nr. 2 ja 8 — 1931. a. Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas Võru 1. ja 2. kohtu-uurija jaoskond ja nende asemel kutsuti ellu uus Võru kohtu-uurija jaoskond,

arvates 1. jaanuarist 1931. a. Sama seaduse põhjal ja sama ministri määrusega RT nr. 15 — 1931. a. moodustati Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas uus Võru 3. rahukohtuniku jaoskond asukohaga Võru linnas ja nimetati ümber senine Rahumäe rahukohtuniku jaoskond Petseri 3. rahukohtuniku jaoskonnaks asukohaga Petseri linnas, arvates 1. märtsist 1931. a. — 1931. aastal „Riigi Teatajas“ nr. 94 avaldatud seadusega nr. 689 suurendati rahukohtunikku arvu ühe võrra, mille põhjal moodustati kohtu- ja siseministri määrusega RT nr. 110 — 1931. a. Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas uus Tõrva rahukohtuniku jaoskond, asukohaga Tõrva linnas, arvates 1. jaanuarist 1932. a.

B. Ametisse nimetamised, ümberpaigutused ja vabastamised.

Riigikohtu, Kohtupalati ja Tallinna-Haapsalu Rahukogu koosseisus aruandeaastal muutusi ei olnud.

Teistes rahukogudes ja nende alla kuuluvate kohtunikku hulgas olid järgmised muutused:

Tartu-Võru Rahukogus:

Ametisse nimetati: 1) 28. märtsil 1931. a. Petseri 1 jsk. kohtu-uuriija Heinrich Maru Petseri 3. jsk. rahukohtunikuks, 2) 2. mail 1931. a. vanem kohtuameti kandidaat Julius Rohi Petseri 1. jsk. kohtu-uuriijaks ja 3) 30. detsembril 1931. a. lisarahukohtunik Tõnis Martinson Tõrva jsk. rahukohtunikuks, arvates 1. jaanuarist 1932. a.

Ümber paigutati omal palvel: 1) 28. veebruaril 1931. a. Rahumäe jsk. rahukohtunik Johannes Laugis Võru 3. jsk. rahukohtunikuks ja 2) 28. novembril 1931. a. Viljandi 2. jsk. rahukohtunik Fromhold Veber Tartu 5. jsk. rahukohtunikuks, arvates 15. detsembrist 1931. a.

Ümber nimetati: 29. jaanuaril 1931. a. Võru 1. jsk. kohtu-uuriija Gustav Praggi Võru jaoskonna kohtu-uuriijaks.

Rakvere-Paide Rahukogus:

Ametisse nimetati: 2. mail 1931. a. vanem kohtuametikandidaat Philipp Wertmann Paide jsk. kohtu-uuriijaks.

Ametist vabastati: omal palvel haiguse pärast 30. detsembril 1931. a. Rakvere-Paide Rahukogu alaline liige Leo Tamm, arvates 1. jaanuarist 1932. a.

Viljandi-Pärnu Rahukogus:

Ümber paigutati omal palvel: 28. novembril 1931. a. Tartu 5. jsk. rahukohtunik Karl Guldenstube Viljandi 2. jsk. rahukohtunikuks, arvates 15. detsembrist 1931. a.

Lisarahukohtunikku ja sõjaringkonnakohtu koosseisus aruandeaastal muutusi ei olnud.

(Järg lk. 267)

Riigikohtu administratiiv-osakonna

I astme toimetused Asutised, kelle otsuste vastu kaebused antud	I. jaanuariks 1931 oli lõpetamata		1931. a. tuli juurde		Kokku		Lõpetati 1931. aastal										I. jaanuariks 1932 jäi lõpetamata	
	arv	%	arv	%	arv	%	rahuidati		jäeti tagajärjeta		lõpetati mitmesug. põhjustel		kõrvaldati läbivaata- miselt		pandi seisma		arv	%
							arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%		
1 Kohtu- ja Siseminist.	8	30	38	5	15,15	21	63,64	2	6,06	5	15,15	—	—	—	—	33	5	
2 Politseiavalitsus	—	3	3	—	—	3	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
3 Rekvireerim. Peakom.	—	1	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
4 Vangimajade Valitsus	—	8	8	4	57,15	1	14,28	2	28,57	—	—	—	—	—	—	7	1	
5 Teedemin. ja Veeteede Val.	3	7	10	1	11,11	8	88,89	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	
6 Raudteevalitsus	—	1	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
7 Posti-telegr.-telef. Valitsus	1	2	3	—	—	2	66,67	1	33,33	—	—	—	—	—	—	3	—	
8 Haridus- ja Sotsiaalm.	88	147	245	22	13,25	127	76,51	11	6,63	4	2,41	2	1,20	—	—	166	69	
9 Kinnistuss nõukogu	8	8	16	2	13,34	12	80,00	—	—	1	6,66	—	—	—	—	15	1	
10 Pensioni Peakom.	1	1	2	—	—	—	—	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	—	
11 Majandusministeerium	17	32	49	5	11,36	39	88,64	—	—	—	—	—	—	—	—	44	5	
12 Maksudevalitsus	47	181	228	31	22,63	93	67,88	5	3,65	7	5,11	1	0,73	—	—	137	91	
13 Otsek. Maks. Peakom.	73	131	204	14	12,29	92	80,70	1	0,87	6	5,27	1	0,87	—	—	114	90	
14 Tullikomitee	9	107	116	5	4,54	101	91,82	2	1,82	2	1,82	—	—	—	—	110	6	
15 Riigikontroll. ja nõukogu	—	5	5	—	—	5	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	
16 Kaitsemin. ja nõukogu	6	23	29	1	3,70	23	85,20	1	3,70	1	3,70	—	—	—	—	27	2	
17 Kaitseväe teen. Peakom.	3	16	19	4	33,33	8	66,67	—	—	—	—	—	—	—	—	12	7	
18 Välisministeerium	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
19 Põllutöministeerium	119	156	275	19	11,52	107	64,85	13	7,88	22	13,33	4	2,42	—	—	165	110	
20 Planeerim. Peakom.	93	245	338	28	12,67	155	70,13	16	7,24	22	9,96	—	—	—	—	221	117	
21 Maakorrald. Peakom.	193	105	298	83	38,96	99	46,48	2	0,94	28	13,15	1	0,47	—	—	213	85	
22 Keskkeekomisjon	2	7	9	—	—	4	80,00	—	—	1	20,00	—	—	—	—	5	4	
23 Maasead. Võõrand. Maade eest Tasumaks. Peak.	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
24 Kinnisv. Hind. Peakom.	2	22	24	2	33,33	3	50,00	1	16,67	—	—	—	—	—	—	6	18	
25 Ettekanded otsuste tühist. kohta	—	3	3	2	66,67	1	33,33	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	
26 Palved otsuste seletamise kohta	—	1	1	—	—	1	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
27 Mitmesugused asutised	—	8	8	—	—	—	—	1	12,50	7	87,50	—	—	—	—	8	—	
Kokku	673	1256	1929	229	17,47	906	69,11	59	4,50	107	8,16	10	0,76	1311	618			

Kokkuvõtte:

1. jaanuaril 1931. a. oli lõpetamata:

I astme asju 673

II „ „ 162

Kokku 835.

1931. a. tuli juurde:

I astme asju 1256

II „ „ 295

Kokku 1551.

Kõik kokku $673 + 1256 + 162 + 295$

1929

457 = 2386.

Korraldavatel koosolekutel otsustati kokku 1656 küsimust.

Neist lõpetati 1931. aastal:

I astme asju 1311 ehk 67,96%

II „ „ 215 „ 47,05%

Kokku 1526 ehk 63,96%

1. jaanuariks 1932 jäi otsustamata:

I astme asju 618 ehk 32,04%

II „ „ 242 „ 52,95%

Kokku 860 ehk 36,04%

Avalikke kohtuistungeid oli 60.

Korraldavaid koosolekuid oli 123.

1931. a. tegevuse aruanne.

	II astme toimetused	Kohtuasutised, kelle otsuste peale kaebused antud	I. jaanuaril 1931 oli lõpetamata	1931. a. tuulil juurde	K o k k u	Lõpetati 1931. aastal												I. jaanuariks 1932 lõpetamata
						rahuldati		jäeti taga- järjeta		lõpetati mitmesug. põhjustel		kõrvaldati lõbivaata- miselt		K o k k u				
						arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%			
1	Tallinna-Haapsalu Rahukogu	42	52	94	16	35,56	27	60,00	1	2,22	1	2,22	45	4				
2	Tallinna 10. jsk. rahukohtunik	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9				
3	Raasiku jsk.	1	9	10	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	9				
4	Rapla jsk.	2	7	9	—	—	3	100,00	—	—	—	—	3	6				
5	Haapsalu jsk.	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2				
6	Lihula jsk.	1	3	4	—	—	1	50,00	1	50,00	—	—	2	2				
7	Saaremaa 1. jsk.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
8	Saaremaa 2. jsk.	2	2	4	1	33,33	2	66,67	—	—	—	—	3	1				
9	Hiumaa jsk.	—	4	4	—	—	—	—	2	100,00	—	—	2	2				
10	Tartu-Võru Rahukogu	14	43	57	2	5,56	33	91,66	—	—	1	2,78	36	21				
11	Tartu 1. jsk. rahukohtunik	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	100,00	1	—				
12	" 4. "	2	1	3	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	1				
13	" 5. "	3	6	9	1	20,00	4	80,00	—	—	—	—	5	4				
14	" 6. "	2	1	3	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	2				
15	Mustvee jsk.	6	9	15	1	14,28	6	85,72	—	—	—	—	7	8				
16	Elva jsk.	3	10	13	1	20,00	4	80,00	—	—	—	—	5	8				
17	Jõgeva jsk.	2	6	8	—	—	4	100,00	—	—	—	—	4	4				
18	Otepää jsk.	5	7	12	4	57,16	1	14,28	1	14,28	1	14,28	7	5				
19	Valga 1. jsk.	8	5	13	5	83,33	1	16,67	—	—	—	—	6	7				
20	" 2. "	10	7	17	6	66,67	1	11,11	—	—	2	22,22	9	8				
21	Võru 1. jsk.	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2				
22	" 2. "	1	11	12	1	25,00	3	75,00	—	—	—	—	4	8				
23	" 3. "	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2				
24	Petseri 1. jsk.	2	2	4	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	2				
25	" 2. "	1	5	6	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	4				
26	" 3. "	—	3	3	—	—	2	100,00	—	—	—	—	2	1				
27	Rahumäe jsk.	—	2	2	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	1				
28	Rakvere-Paide Rahukogu	7	11	18	1	12,50	7	87,50	—	—	—	—	8	10				
29	Rakvere 1. jsk. rahukohtunik	—	1	1	1	100,00	—	—	—	—	—	—	—	—				
30	" 2. "	1	1	2	—	—	1	100,00	—	—	—	—	1	1				
31	Jõhvi jsk.	4	1	5	1	33,33	1	33,34	—	—	1	33,33	3	2				
32	Tapa jsk.	2	5	7	1	33,33	1	33,34	1	33,33	—	—	3	4				
33	Paide jsk.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
34	Järva-Jaani jsk.	2	4	6	—	—	2	66,67	1	33,33	—	—	3	3				
35	Väike-Maarja jsk.	1	3	4	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	2				
36	Narva 1. jsk.	—	3	3	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	2				
37	Viljandi-Pärnu Rahukogu	16	19	35	9	45,00	11	55,00	—	—	—	—	20	15				
38	Viljandi 1. jsk. rahukohtunik	1	1	2	1	100,00	—	—	—	—	—	—	1	1				
39	" 2. "	4	12	16	1	25,00	3	75,00	—	—	—	—	4	12				
40	Pärnu 1. jsk.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
41	" 2. "	2	7	9	3	60,00	2	40,00	—	—	—	—	5	4				
42	" 3. "	4	11	15	—	—	3	100,00	—	—	—	—	3	12				
43	Mõisaküla jsk.	4	5	9	1	25,00	3	75,00	—	—	—	—	4	5				
44	Suure-Jaani jsk.	2	4	6	1	50,00	1	50,00	—	—	—	—	2	4				
45	Põltsamaa jsk.	3	2	5	3	75,00	1	25,00	—	—	—	—	4	1				
46	Riigikohtu otsuste ümberotsust.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
		Kokku	162	295	457	64	29,77	137	63,73	7	3,25	7	3,25	215	242			

Riigikohtu tsiviilosakonna

	1. jaanuariks 1931 oli otsustamata asju	1931. a. jooksul juurde tulnud asju	K o k k u	Otsustatud asjade arv 1931. a.			1. jaanuariks 1932. a. jäi otsustamata asju
				Tagajärjeta jäetud	Kaebused (palved) rauhildatud (otsu- sed tühistatud)	K o k k u	
Kohtupalat	260	307	567	229	87	316	251
Tallinna-Haapsalu Rkg.	206	296	502	188	96	284	218
Tartu-Võru Rkg.	209	203	412	192	53	245	167
Viljandi-Pärnu Rkg.	155	196	351	139	68	207	144
Rakvere-Paide Rkg.	71	78	149	71	17	88	61
Mitmesugused asjad	5	16	21	14	2	16	5
Kokku	906	1096	2002	833	323	1156	846

Riigikohtu kriminaal-osakonna

	Otsustamata asjade arv 1. jaanuaril 1931	Juurdetulnud asjade arv 1931. a.	K o k k u	Otsustatud asjade arv 1931. a.												
				Tagajärjeta jäetud	Otsused muudetud või tühistatud	KKS §§ 918 ¹ , 912, 174 põhjal läbivaatamisest kõrvaldatud	Teistel põhjustel läbi vaatamata jäetud	Erakaebused taga- järjeta jäetud	Erakaeb. rahuldatud	Erakaebused läbi vaatamata jäetud	Eitepan. rahuldatud	Kaebused tagajärjeta jäetud	Kaebused rahuldatud	Kaebused läbi vaata- mata jäetud	I astme kohtu otsused osal. muudetud	K o k k u
Kohtupalat	15	153	168	114	27	1	—	4	—	—	1	1	1	1	—	150
Sõjaringk. kohus	1	28	29	18	4	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	28
Tallinna-Haaps. Rkg.	10	385	395	281	63	1	2	4	2	2	—	2	2	1	—	360
Tartu-Võru Rkg.	15	275	290	197	48	—	—	16	2	—	—	1	—	—	—	264
Rakvere-Paide Rkg.	15	143	112	119	19	2	2	—	—	1	—	—	—	—	—	143
Viljandi-Pärnu Rkg.	21	112	143	101	9	2	1	8	—	—	—	—	—	—	—	121
Riigikohus II inst.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Asja uuend. palved	—	33	35	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
Mitmesugused asjad	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Kokku	79	1132	1211	863	170	6	5	35	5	4	2	5	3	3	1	1102

1931. a. tegevuse aruanne.

Asjade nõudehinna üldsumma kr.	Asjad, milles nõuded hindamata	Otsustamata asjade nõudehind kr.	Otsustamata asjad, milles nõuded hindamata	Kohtuistungite arv	Korraldaval koosolekul		Otsustatud asjadest % %	
					Läbiarutatud küsimusi	arv	Tagajärjeta jäetud	Kaebused (palved) rahuldatud (otsused tühistatud)
1 949 021,80	137	921 558,36	65	} 39	1160	43	72,47	27,53
331 547,70	54	117 053,72	26				66,20	33,80
194 017,13	58	82 741,39	23				78,37	21,63
203 788,13	56	69 517,76	23				67,15	32,85
90 250,58	20	28 123,86	6				80,68	19,32
9 924,32	9	5 612,71	1				87,50	12,50
2 778 549,66	334	1 224 607,80	144	39	1160	43	72,06	27,94

1931. a. tegevuse aruanne.

Otsustamata asjade arv 1. jaan. 1932	Kohtuistungite arv	Korraldavate koosolekute arv	Korr. koosolekutel arutatud küsimuste arv	Otsustatud asjade arvust % %				
				Tagajärjeta jäetud	Otsused muudetud või tühistatud ja kaeb. rahuldatud	KKS SS 916 ¹ , 912, 174 põhjal läbi vaatam. korvald.	Teistel põhjustel läbi vaatam. jäet.	I astme kohtu ots. osal. muudetud
18				79,33	19,33	0,67	0,67	—
1				75,00	21,43	—	3,57	—
35				79,72	18,61	0,28	1,39	—
26				81,06	18,94	—	—	—
15				83,21	13,29	1,40	2,10	—
12				90,08	7,44	1,65	0,83	—
—				—	—	—	—	100,00
2				100,00	—	—	—	—
—				50,00	—	—	50,00	—
109	36	73	1110	81,94	16,33	0,55	1,09	0,09

Riigikohutu üldkoogu 1931. a. tegevuse aruanne.

Asjade liigid	Otsustatud asjade arv 1931. a.													
	Lõpetamata asjade arv 1. jaan. 1931	Juurde tulnud asju 1931. a.	K o k k u	Kaebused, protestid ja palved tagajärjeta jätud	Otsused või määrused muudetud või tühistatud	Kaebused ja seletus- pärimised läbi vaa- tamata jätud	Asjatoimetus lõpetatud	Seletusi antud	Teise kohtuasutisse üle antud	Eeluurimise korralda- miseks prokurörile saadetud	K o k k u	Lõpetamata asjade arv 1. jaan. 1932	Korrald. istungite arv	Neil istungitel arutatud küsimuste arv
1. Distiplinaarasjad	1	20	21	9	—	—	1	—	2	3	15	6		
2. Valve korras antud kaebused ja protestid:														
a) Riigikohutu osak. otsuste peale	—	3	3	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—
b) Kohtupalati otsuste ja määruste peale	—	15	15	9	2	—	—	—	—	—	11	4	—	—
c) Kohtupal. vanema esimehe määruste ja korrald. peale	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—
d) Tall.-Haaps. Rkg. ots. peale	—	7	7	6	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—
e) Tartu-Võru " " "	—	6	6	5	—	1	—	—	—	—	6	—	—	—
f) Rakve-Paide " " "	—	3	3	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
g) Viik-Pärnu " " "	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
h) Rahnukohunilkude otsuste peale	—	3	3	2	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—
3. Seletuspärimised:														
a) Riigikohutu esimehelt . . .	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
b) Kohutu- ja siseministrilt . .	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
4. Maade sundvõrand. asjad . . .	—	23	23	—	23	—	—	—	—	—	23	—	—	—
5. Mitmesugused asjad	—	4	4	2	—	—	—	2	—	—	4	—	—	—
Kokku	2	91	93	38	26	5	1	7	2	3	82	11	30	150

II. Tegevus.

Riigikohtu, Kohtupalati, rahukogude, kohtu-uurijate ja rahu-kohtunikkude aruannete järgi oli 1931. a. neis kohtutes toimetada kokku 231 151 asja (1930. a. 222 367 asja), nende hulgas 1930. a. lõpetamata 27 322 asja (1929. a. jäi lõpetamata 26 686 asja); nende hulgas oli rahukogudes kui I astme kohtutes sundtäite-asju 1778 (1930. a. 1881) ning KKS § 277 jt. põhjal lõpetamiseks esitatud kriminaal-asju 3686 (1930. a. 3183), kokku 5464 (1930. a. 5064) kergemat liiki asja.

Aruandeaastal on lahendatud ja lõpetatud 205 660 asja, s. o. üld-arvust 88,97%, ja lahendamata jäänud 25 491 asja ehk 11,03% (eel-misel, 1930. aastal lahendati 195 045 asja ehk 87,71% ja jäi lahenda-mata 27 322 asja ehk 12,29%). 1931. a. on kohtute toimetusel olnud asjade arv eelmise aastaga võrreldes kasvanud 8784 (1930. a. 20 375) asja võrra ja lahendatud asjade arv 10 615 (1930. a. 19 739) asja võrra, kuna lahendamata asjade arv on vähenenud 1831 (1930. a. kasvanud 636) asja võrra.

Üksikasjaliselt kujunes kohtute tegevus järgmiselt:

Asjade üldarv oli:

	1930. a.	1931. a.
Riigikohtus	5 244	5 692
Kohtupalatis	2 169	2 358
Rahukogudes I astme kohtuna	17 924	18 656
Rahukogudes II astme kohtuna	14 639	17 705
Kohtu-uurijail	8 096	8 022
Rahukohtunikel	174 295	178 718
Kokku	222 367	231 151

Neist lahendati:

	1930. a.	1931. a.
Riigikohtus	3 422	3 866
Kohtupalatis	1 349	1 514
Rahukogudes I astme kohtuna	13 267	13 376
Rahukogudes II astme kohtuna	9 919	12 705
Kohtu-uurijate poolt	6 440	6 552
Rahukohtunikkude poolt	160 648	167 647
Kokku	195 045	205 660

(Järg lk. 270)

Aruanne kriminaal- ja tsiviil-asjade

K r i m i n a a l o s a k o n d														
Otsustamata 1. jaan. 1931	Juurde tulnud aruandeaastal	Kokku oli asju 1931. a.	Apellatsiooniasjad					Üldse otsustatud apellat- siooniasju	Eraasjad			Üldse otsus- tatud eraasju	Üldkogule üle antud asju	Edasi kaevatud kassatsiooni korras
			Kinnitatud otsuseid	Osaliselt muudetud otsuseid	Õigeksmõist- vaid otsuseid (1 astmes oli süüdimõistvaid otsuseid)	Eraastühistuses leppimud ja apellatsioon- kaebusest loobunud	Prakaebusi. rahuldatud		Prakaebusi tagajärgeta jäetud	Muud eraasju otsustatud				
166	600	766	255	82	33	81	451	11	88	15	114	2	128	

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1931. aastaks	Juurde tulnud 1931. a.					Kokku oli asju 1931. a.	Otsustatud 1931. a.					Leppimise teel otsustatud asju	Asjatoimetusi lõpetatud
		Nõude korras	Täite korras	Hoiu korras	Erakaebustes	K o k k u		Nõude korras	Täite korras	Hoiu korras	Erakaebustes ja eritoimetustes	16		
Tall.-Haaps. Rkg.	1582	974	650	1111	53	2788	4370	736	650	990	57	5	273	
Tartu-Võru	1263	857	583	706	45	2191	3454	570	582	456	42	9	351	
Rakv.-Paide	652	444	169	497	14	1124	1776	309	169	430	16	4	144	
Vilj.-Pärnu	415	459	376	424	19	1273	1693	376	376	271	16	16	92	
Kokku	3912	2734	1778	2738	131	7381	11293	1991	1777	2147	131	34	860	

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1931. a.				Juurde tulnud 1931. a.				Kokku oli asju 1931. a.	Kriminaal- asjadest alguse saanud		Istungite arv			
	Asjade arv	Nendes oli kohtualuseid			Asjade arv	Nendes oli kohtualuseid				Süüdistusaktide järgi	Erakaebe korras	Korrald. koosseisuid; nende hulgas asjades KKS 88 855 ja 350—4 järgi	Kohtuistungeid		
		vaba- duses		vahi all		vaba- duses		vahi all							
		Mehi	Naisi			Mehi	Naisi								Mehi
Tall.-Haaps. Rkg.	161	156	43	65	2	1881	679	122	515	60	2042	814	91	249	189
Tartu-Võru	107	66	16	52	8	1929	535	127	402	40	2036	754	48	254	138
Rakv.-Paide	104	68	21	47	4	1245	271	61	181	19	1349	448	50	74	111
Vilj.-Pärnu	253	199	52	44	6	1113	593	172	151	19	1366	550	85	162	80
Kokku	625	489	132	208	20	6168	2078	432	1249	138	6793	2566	274	739	518

liikumise kohta 1931. a. Kohtupalatis.

T s i v i i l o s a k o n d

Kokku otsustatud asju 1931. a.	Otsustamata 1. jaan. 1932	Otsustamata 1. jaan. 1931	Juurde tulnud aruandeaastal	Kokku oli asju 1931. a.	Apellatsiooniasjad			Eraasjad		Üldse otsustatud asju	Edasi kaevatud kassatsiooni korras	Otsustamata 1. jaan. 1932
					Kinnitatud otsuseid	Osaliselt muudetud otsuseid	Tühistatud otsuseid	Erakaebusi rahuldatud	Erakaebusi rahuldamata jäetud			
567	199	654	938	1592	367	71	126	153	230	947	334	645

rahukogudes kui I astme kohtutes 1931. a.

Kokku otsustatud ja lõpetatud asju	Otsustamata 1932. a. ks	1931. a. otsustatud asju				Kaebusi antud esitamiseks Kohtupalatisse			Administratiiv-asjad					
		Eraotsustega	Kohtuotsustega			Nõutjate poolt	Kostjate poolt	Erakaebusi	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku oli asju 1931. a.	Otsustatud 1931. a.	Otsustamata 1932. a.	Kaebusi antud kõrg. kohtusse
			Kõigi nõuete rahuldamisega	Nõuete osalise rahuldamisega	Nõuete tagasilükkamisega									
2711	1659	1325	1199	72	115	59	64	40	54	143	197	125	72	27
2010	1444	858	937	73	142	61	62	119	38	131	219	170	49	44
1072	704	594	381	36	61	31	35	55	14	53	67	54	13	10
1147	546	395	630	23	94	64	33	60	14	73	87	65	22	18
6940	4353	3172	3147	209	412	215	194	274	120	450	570	414	156	99

rahukogudes kui I astme kohtutes 1931. a.

Toimetuses olnud asjadest on 1931. a.					Kokku otsustatud asju	Asjade arv, milles kaebused järgnenud		Otsustamata 1932. aastaks				Otsustamata jäänud asjades vältas toimetus						
Lõpetatud				Otsustatud kohtuistungitel		Apellatsioonkaebused	Erakaebused	Asjade arv		Nendes oli kohtualuseid				3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	üle 1 aasta	
KKS § 277 korras	KKS § 523 korras	KKS § 852 korras	Muid eraasju					K o k k u	Sisulisi	KKS § 277 jt. järgi	vabaduses		vahi all					
896	121	34	—	1051	780	1831	122	16	211	—	208	31	93	15	165	36	10	—
1085	89	14	—	1188	740	1928	140	11	108	—	71	19	58	4	105	2	—	1
604	73	23	44	744	497	1241	58	8	103	5	78	9	57	2	96	10	1	1
541	85	77	—	703	319	1022	66	27	344	—	285	63	40	5	150	33	157	4
3126	368	148	44	3686	2336	6022	386	62	766	5	642	122	248	28	516	81	168	6

Aruanne tsiviil-asjade liikumise üle

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku oli asju 1931. a.	O t s u s t a t u d			
				Apellatsiooniasju			
				Edasi- kaevatud otsuseid kinnitatud	Edasikaeva- tud otsuseid muudetud või tühistatud	Lõpe- tatud	Kokku
Tallinna-Haapsalu Rkg.	487	2144	2631	780	498	152	1430
Tartu-Võru "	1079	2594	3673	873	352	194	1419
Rakvere-Paide "	170	963	1133	381	285	82	748
Viljandi-Pärnu "	718	1392	2110	598	288	78	964
Kokku	2454	7093	9547	2632	1423	506	4561

Aruanne kriminaal-asjade liikumise üle

Kohtuasutiste nimetus	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku asju 1931. a.	O t s u s t a t u d 1931. a a s t a l										
				Apellatsiooniasju				Eraasju		Kassatsiooniasju				Seismapandud asju
				I astme kohtu otsused kinnitatud	I astme kohtu otsused tühistatud või muudetud	Lõpetatud	K o k k u	Rahuldatud	Rahuldamata	Kinnitatud	Tühistatud	Lõpetatud	Kokku era- ja kassatsiooniasju	
Tall.-Haaps. Rkg.	454	2010	2464	948	671	267	1886	48	49	40	28	2	167	9
Tartu-Võru "	936	2037	2973	1292	749	302	2343	43	35	49	28	2	157	—
Rakv.-Paide "	203	971	1176	529	195	144	868	11	39	14	3	—	67	—
Vilj.-Pärnu "	671	874	1545	469	155	90	714	7	33	22	11	1	74	4
Kokku	2266	5892	8158	3238	1770	803	5811	109	156	125	70	5	465	13

Lahendamata jäi asju:

	1930. a.	1931. a.
Riigikohtus	1 822	1 826
Kohtupalatis	820	844
Rahukogudes I astme kohtuna	4 657	5 280
Rahukogudes II astme kohtuna	4 720	5 000
Kohtu-uurijatel	1 656	1 470
Rahukohtunikel	13 647	11 071

Kokku	27 322	25 491
--------------	---------------	---------------

rahukogudes kui II astme kohtutes 1931. a.

1931. aastal					Asjade arv, milles on edasi kaevatud kassatsiooni-kohtusse	Otsustamata 1932. a.
E r a a s j u		Muid asju	Seisma- pandud asju	K õ i k k o k k u		
Rahuldatud	Rahulda- mata					
191	177	—	78	1876	225	755
452	247	7	65	2190	210	1483
106	63	4	22	943	80	190
269	138	4	29	1404	186	706
1018	625	15	194	6413	701	3134

rahukogudes kui II astme kohtutes 1931. a.

		Otsustatud asjades vältas toimetus				Otsustamata 1932. a.	Asjade arv, milles on antud kass.-kaebused		Kohtualuste arv					
		3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle 1 aasta		Kaebused	Protestid	Kelle kohta II astme kohtu otsused on sea- dusjõusse astunud			Seismapandud asjus	K o k k u	Süüdimõistetud koh- tuallustest alaealisi 10—17 a. vanaduses
Süüdi mõistetud	Õigeks mõistetud					Kohtu alt vabastatud								
—	2062	1245	670	147	—	402	373	—	1490	699	188	9	2386	30
—	2500	1783	409	286	22	473	253	1	1267	816	476	—	2559	—
3	938	698	208	27	5	238	137	—	699	193	151	—	1043	3
—	792	60	27	577	128	753	93	—	473	210	132	4	819	6
3	6292	3786	1314	1037	155	1866	856	1	3929	1918	947	13	6807	39

Üksikute kohtute tegevuse aruannetel peatudes oleks tähendada järgmist:

Riigikohtus on aruandeaastal lahendatud 3866 asja (eelm. a. 3422 asja), nii et arvestades 13 kohtunikku, langeb iga kohtuniku kohta 297 asja (eelm. a. 263).

Üldkogus lahendati 82 asja (eelm. a. 78 asja) ja peale selle veel 150 mitmesugust küsimust (eelm. a. 156).

Tsiviilosakonnas 3 kohtunikuga lahendati 1156 asja (eelm. a. 1083 asja).

(Järg lk. 274)

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtunikkude

Jaoskonna nimetus		Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. aastal										
			Nõudeasju					Toimetavaid hoiu korras	Toimetavaid sund- täite korras aktide järgi	Tõendite kindlustamine	Nõuete eelkindlustamine	Muid	K o i k k o k k u
			Rikutud või kaotatud omandiõiguse jalu seadmine	Kohustused, üks- kõik mis põhjustest tekkinud	Muid	K o k k u	Muid						
Tallinna 1.	jsk. rhk.	86	—	586	84	670	104	841	1	17	34	1667	
" 2.	" "	36	106	602	120	828	28	1609	4	26	127	2622	
" 3.	" "	75	45	759	11	815	41	499	2	5	147	1509	
" 4.	" "	313	3	1062	104	1169	69	832	2	9	59	2140	
" 5.	" "	70	—	1094	48	1142	73	739	1	2	47	2004	
" 6.	" "	53	—	795	152	947	48	823	2	15	58	1893	
" 7.	" "	21	—	1258	91	1349	49	1354	—	12	—	2764	
" 8.	" "	37	—	336	—	336	17	171	1	3	18	546	
" 9.	" "	102	48	1135	35	1218	49	895	3	25	125	2315	
" 10.	" "	30	10	346	153	509	46	231	—	16	30	832	
Keila	" "	98	—	422	60	482	99	249	—	10	6	846	
Raasiku	" "	192	3	508	53	564	133	442	—	11	60	1210	
Rapla	" "	169	7	667	56	730	170	735	5	19	192	1851	
Haapsalu	" "	199	2	518	62	582	113	527	—	21	—	1243	
Lihula	" "	49	80	411	67	558	154	369	—	8	18	1607	
Hiumaa	" "	84	6	146	20	172	71	121	2	12	5	383	
Saaremaa 1.	" "	143	8	493	12	513	86	434	2	6	42	1083	
" 2.	" "	182	11	542	6	559	151	280	1	8	54	1053	
Kokku		1939	329	11680	1134	13143	1501	11151	26	225	1022	27068	

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtunikkude

Tartu 1.	jsk. rhk.	45	—	1558	42	1600	35	1538	—	8	79	3260
" 2.	" "	29	—	496	47	543	31	1589	3	30	66	2262
" 3.	" "	20	—	625	36	661	51	1029	4	11	120	1876
" 4.	" "	69	1	615	19	635	66	872	1	9	101	1684
" 5.	" "	252	5	641	141	787	125	844	—	9	66	1831
" 6.	" "	415	10	968	9	987	127	687	1	16	44	1862
Valga 1.	" "	55	—	847	63	910	85	1564	—	30	67	2656
" 2.	" "	66	2	682	37	721	101	728	1	42	117	1710
Võru 1.	" "	402	11	321	332	1164	93	2351	1	58	98	3765
" 2.	" "	987	3	821	103	927	180	769	3	11	115	2005
" 3.	" "	—	4	875	15	894	329	304	11	4	48	1590
Petseri 1.	" "	192	—	668	2	670	71	1043	1	2	45	1832
" 2.	" "	218	12	521	79	612	63	1343	7	2	4	2031
" 3.	" "	114	—	564	60	624	76	605	—	1	62	1368
Elva	" "	230	—	967	23	990	80	272	1	12	110	1465
Otepää	" "	370	2	1052	133	1187	80	473	—	10	—	1750
Jõgeva	" "	96	91	507	79	677	93	459	—	8	10	1247
Mustvee	" "	572	7	655	207	869	107	678	—	7	—	1661
Kokku		4082	148	13883	1427	15458	1793	17148	34	270	1152	35855

juures Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Kokku oli asju 1931. a.	Otsustatud 1931. a.				Otsustamata 1932. a.	Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Administratiiv-asjad					
	Otsustatud sisuliselt	Toimetus lõpetatud	Seisma pandud	K o k k u		Apellatsioon-kaebused	Kassatsioon-kaebused	Erakaebused	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku 1931. a.	Otsustatud	Edasi kaevatud	Otsustamata 1932. a.
1753	1521	112	33	1666	87	67	—	23	—	—	—	—	—	—
2658	2195	374	43	2612	46	92	—	41	—	—	—	—	—	—
1584	1272	155	64	1491	93	109	—	20	—	—	—	—	—	—
2453	910	1236	59	2205	248	121	—	12	—	—	—	—	—	—
2074	1022	889	89	3000	74	76	—	14	—	—	—	—	—	—
1946	1785	84	11	1880	66	105	—	11	—	—	—	—	—	—
2785	2461	244	56	2761	24	112	—	24	—	—	—	—	—	—
583	543	6	4	553	30	40	—	8	—	—	—	—	—	—
2417	2005	185	111	2251	166	68	—	15	—	1	1	1	—	—
862	553	231	30	814	48	52	—	9	—	6	6	5	1	1
944	812	—	21	833	111	75	—	10	8	13	21	19	—	2
1402	1089	95	42	1226	176	81	—	6	1	30	31	29	7	2
2020	1678	112	28	1818	202	136	—	27	1	44	45	38	5	7
1442	1159	68	41	1268	174	75	—	19	1	16	17	16	—	1
1156	847	187	96	1130	26	62	—	15	1	22	23	23	3	—
467	369	16	16	401	66	20	—	3	—	12	12	12	4	—
1226	979	94	40	1113	113	25	—	5	3	17	20	20	—	—
1235	851	99	92	1042	193	49	—	10	8	39	47	45	2	2
29007	22051	4137	876	27064	1943	1365	—	272	23	200	223	208	22	15

juures Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

3305	2906	263	103	3272	33	41	—	6	—	1	1	1	—	—
2291	2050	197	20	2267	24	82	—	14	—	—	—	—	—	—
1896	1735	113	28	1876	20	82	—	14	—	—	—	—	—	—
1753	1421	225	11	1657	96	99	—	25	—	4	4	2	—	2
2083	1566	254	40	1860	223	141	—	32	3	77	80	73	5	7
2277	1377	220	34	1631	646	104	—	15	4	36	40	36	2	4
2711	2259	341	57	2657	54	81	—	3	2	18	20	18	5	2
1776	1308	358	42	1708	68	71	—	16	1	46	47	46	3	1
4167	3355	655	76	4086	81	88	—	16	10	16	26	26	2	—
2942	1625	941	35	2601	341	192	—	27	19	19	38	35	11	3
1590	922	335	40	1297	293	88	—	14	—	19	19	17	2	2
2024	1658	266	34	1958	66	96	—	4	1	19	20	20	2	—
2249	1846	261	61	2168	81	64	—	14	5	30	35	24	5	11
1482	1062	287	41	1390	92	71	—	7	—	24	24	22	3	2
1695	1107	373	36	1516	179	129	—	15	—	47	47	45	8	2
2120	1319	390	131	1840	280	148	—	21	5	46	51	48	5	3
1343	1013	204	38	1255	88	63	—	18	—	28	28	27	4	1
2233	1523	315	41	1879	354	122	—	15	7	62	69	62	9	7
39937	30052	5998	868	36918	3019	1762	—	276	57	492	549	502	66	47

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtunikude

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.										
		Nõudeasju					Toimetata- vaid hoiukorras	Toimetata- vaid sünd- täite korras aktiide järgi	Tõendite kindlus- tamine	Nõuete eelkindlus- tamine	Muid	K o k k u
		Rakutud või kaota- tud omandiõiguse jaluleseadmine	Kohustused, üks- kõik mis põhjus- test tekkinud	Muid	K o k k u							
Rakvere 1. jsk. rhk.	82	5	649	20	674	50	1407	2	27	95	2255	
" 2. " "	180	2	479	19	500	119	258	1	24	49	951	
Tapa " " "	64	21	36	605	662	69	541	1	18	—	1291	
Väike-Maarja " " "	134	43	544	25	612	79	513	1	13	132	1350	
Järva-Jaani " " "	92	72	435	41	548	105	846	—	8	92	1599	
Paide " " "	95	6	414	54	474	91	674	2	15	143	1399	
Jõhvi " " "	71	1	98	355	454	73	774	4	6	98	1409	
Lüganuse " " "	125	—	625	35	660	73	429	—	10	—	1172	
Narva 1. " " "	196	—	585	58	643	64	569	2	12	92	1382	
" 2. " " "	124	2	486	77	565	53	774	2	6	—	1400	
Kokku	1163	152	4351	1289	5792	776	6785	15	139	701	14208	

Aruanne tsiviil- ja administratiiv-asjade liikumise üle rahukohtunikude

Viljandi 1. jsk. rhk.	47	1	406	43	450	49	1130	2	24	103	1758
" 2. " "	112	4	749	36	789	95	416	—	35	44	1379
Suure-Jaani " " "	48	66	325	49	440	66	365	—	30	58	959
Põltsamaa " " "	56	68	562	43	673	70	552	—	13	49	1357
Pärnu 1. " " "	86	—	503	72	575	64	541	—	21	16	1217
" 2. " " "	116	84	547	—	631	125	611	1	17	53	1438
" 3. " " "	151	5	676	66	747	95	625	—	17	—	1484
Mõisaküla " " "	40	1	544	59	604	109	759	—	27	88	1587
Kokku	656	229	4312	368	4909	673	4999	3	184	411	11179

Kriminaalosakonnas 3 kohtunikuga lahendati 1102 asja, nende hulgas 28 sõjaringkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebust (eelm. a. 870 asja, nende hulgas 12 sõjaringkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebust).

Administratiivosakonnas 6 kohtunikuga lahendati 1526 asja (eelm. a. 1337 asja).

Peale selle lahendati üldkogu ja osakondade korraldavatel koosolekutel üldse kokku 4076 küsimust (eelm. a. 3665 küsimust).

Kohtupalatis on asju lahendatud 1514, nendest kriminaal-osakonnas 5 kohtunikuga 567 ja tsiviilosakonnas 8 kohtunikuga 947

juures Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Kokku oli asju 1931. a.	Otsustatud 1931. a.				Otsustamata 1932. a.	Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Administratiiv-asjad					
	Otsustatud sisuliselt	Toimetus lõpetatud	Seisma pandud	Kokku		Apellatsioon-kaebused	Kassatsioon-kaebused	Erakaebused	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku 1931. a.	Otsustatud	Edasi kaevatud	Otsustamata 1932. a.
2337	2017	223	20	2260	77	75	—	11	2	2	4	4	1	—
1131	769	94	27	890	241	79	—	12	—	16	16	14	1	2
1355	1161	80	11	1252	103	64	—	11	—	12	12	12	5	—
1484	1166	239	19	1424	60	99	—	18	1	17	18	17	1	1
1691	1298	237	40	1575	116	65	—	19	1	10	11	11	3	—
1494	1156	255	6	1417	77	53	—	23	1	23	24	19	1	5
1480	1229	94	28	1351	129	43	—	3	—	12	12	12	1	—
1297	933	167	60	1160	137	26	—	10	3	6	9	8	2	1
1578	1238	214	61	1513	65	57	—	5	6	24	30	26	3	4
1524	1256	129	67	1452	72	50	—	9	1	2	3	3	—	—
15371	12223	1732	339	14294	1077	611	—	121	15	124	139	126	18	13

juures Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

1805	1536	187	17	1740	65	59	—	15	—	5	5	4	1	1
1491	1106	199	34	1339	152	145	—	16	2	37	39	34	8	5
1007	828	93	12	933	74	85	—	13	—	12	12	12	4	—
1413	1059	232	42	1333	80	82	—	4	—	18	18	18	1	—
1303	956	198	15	1169	134	71	—	6	—	5	5	5	2	4
1554	1194	196	39	1429	125	104	—	22	1	30	31	26	2	5
1635	1444	42	14	1500	135	165	—	15	—	25	25	24	10	1
1627	1483	79	19	1581	46	87	—	9	3	23	26	25	5	1
11835	9606	1226	192	11024	811	798	—	100	6	155	161	148	33	13

asja (eelm. a. 13 kohtunikuga kokku 1349 asja), nii et keskmiselt ühe kohtuniku kohta langeb 116 asja (eelm. a. 103 asja).

Rahukogudes oli toimetada, kui kõik esimese ja teise astme asjad kokku võtta, 36 361 asja (eelm. a. 32 563 asja). Neist lahendati 26 081 asja ja jäi lahendamata 10 280 asja. (Eelmisel aastal lahendati 23 186 asja ja jäi lahendamata 9377 asja.)

Rahukogudes I astme kohtutena oli toimetusel 18 656 asja, neist lahendati 13 376, nimelt 6940 tsiviil- (nende hulgas 1777 sundtäite- ja 2147 hoiuasja), 414 administratiiv- ja 6022 kriminaalasja

(Järg. lk. 278.)

Aruanne kriminaal-asjade liikumise kohta rahukohtunikkude

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku asju 1931. a.	Otsustatud 1931. aastal							Otsustamata 1932. a.
				Sisuliselt			Lõpetatud	Alluvuse järgi edasi antud	Seisma pandud	K o k k u	
				Lõplikult	Mittalõplikult	Kohtu käsk-otsusega.					
Tallinna 1. jsk. rhk.	18	1294	1312	17	523	460	226	37	30	1293	19
" 2. " "	15	2092	2107	10	563	1119	296	76	18	2082	25
" 3. " "	74	1439	1513	33	503	622	245	8	29	1440	73
" 4. " "	247	2580	2827	60	776	1389	300	26	133	2684	143
" 5. " "	43	1606	1649	110	433	680	253	1	143	1629	20
" 6. " "	49	2254	2303	34	432	1246	446	4	82	2244	59
" 7. " "	—	2115	2115	1	453	1241	339	45	35	2114	1
" 8. " "	101	2568	2669	9	666	1477	358	36	59	2605	64
" 9. " "	48	1775	1823	78	386	802	385	60	50	1761	62
" 10. " "	34	1679	1713	47	371	778	446	8	33	1683	30
Keila " " "	54	1243	1297	44	692	199	222	18	49	1224	73
Raasiku " " "	407	1780	2187	79	928	614	201	8	132	1962	225
Rapla " " "	175	1541	1716	46	772	437	271	17	57	1600	116
Haapsalu " " "	115	1431	1546	92	697	292	282	27	31	1421	125
Lihula " " "	44	991	1035	57	319	221	334	49	16	996	39
Hiumaa " " "	39	497	536	43	258	90	94	5	19	509	27
Saaremaa 1. " " "	25	876	901	7	270	356	239	—	17	889	12
" 2. " " "	52	916	968	98	278	339	189	7	29	940	28
Kokku	1540	28677	30217	874	9320	12362	5126	432	962	29076	1141

Aruanne kriminaal-asjade liikumise kohta rahukohtunikkude

Tartu 1. jsk. rhk.	25	1558	1583	16	342	771	392	27	12	1560	23
" 2. " "	152	1837	1989	99	479	903	339	9	11	1840	149
" 3. " "	9	2125	2134	28	544	941	564	20	25	2122	12
" 4. " "	22	1429	1451	42	322	602	435	4	10	1415	36
" 5. " "	111	1023	1134	64	366	228	370	14	11	1053	81
" 6. " "	355	1065	1420	18	242	185	412	25	21	903	517
Valga 1. " " "	34	1496	1530	44	413	693	338	7	9	1504	26
" 2. " " "	10	1288	1298	54	264	359	585	8	18	1288	10
Võru 1. " " "	76	1047	1123	87	306	332	268	79	22	1094	29
" 2. " " "	616	1302	1918	28	607	366	486	323	1	1811	107
" 3. " " "	—	1162	1162	79	482	121	391	4	11	1088	74
Petseri 1. " " "	238	1589	1827	66	625	633	398	80	7	1809	18
" 2. " " "	123	1575	1698	71	593	575	402	47	7	1635	63
" 3. " " "	39	1062	1101	45	345	260	342	78	1	1071	30
Elva " " "	98	1115	1213	22	669	117	301	4	12	1125	88
Otepää " " "	211	927	1138	5	420	151	428	5	1	1010	128
Jõgeva " " "	20	1092	1112	53	421	309	301	3	9	1096	16
Mustvee " " "	882	1617	2499	122	802	362	663	13	24	1986	513
Kokku	3021	24309	27330	943	8242	7848	7415	750	212	25410	1920

juures Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Otsustatud asjades vältas toimetus				Kohtualuste arv								
							Kelle kohta kohtuotsused on seadusjõusse astunud			Kokku kohtualuseid	Süüdimõistetuid on karistatud			Süüdimõistetute koguarvust oli allaalised 10—17 a. vanaduses	
							Süüdi mõistetud	Õigeks mõistetud	Kohu alt vabastatud leppimise tõttu ja muudel põhjustel		Vangistusega	Arestiga	Muu nuhtlusega		
Apellatsioonkaebused	Kassatsioonkaebused	Erakaebused	3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle 1 aasta									
73	1	5	1237	40	3	13	739	157	165	1061	101	39	599	35	
85	4	6	2024	43	11	4	1829	123	265	2217	268	315	1246	9	
133	2	4	1349	76	13	2	995	202	61	1258	149	34	812	33	
149	7	4	2608	76	—	—	1637	256	92	1935	105	25	1507	15	
94	1	5	1629	—	—	—	748	319	104	1171	117	43	588	27	
127	3	4	2230	12	2	—	1472	135	62	1669	86	29	1357	10	
111	1	4	2114	—	—	—	1651	148	53	1852	123	46	1482	10	
78	3	4	2540	59	6	—	1931	121	103	2155	95	59	1777	33	
95	8	5	1703	57	1	—	1389	188	133	1710	193	43	1153	78	
83	6	3	1668	14	1	—	979	167	54	1200	97	30	852	12	
102	—	3	1224	—	—	—	580	350	141	1071	67	42	471	11	
160	3	2	1530	372	50	10	1023	300	317	1640	108	62	853	20	
148	3	1	1511	87	2	—	842	462	202	1506	59	171	612	11	
76	7	3	1112	176	98	35	1042	318	76	1436	136	72	834	35	
48	4	8	898	80	16	2	429	162	248	839	72	27	330	12	
33	2	1	486	13	5	5	269	82	56	407	23	13	233	5	
27	1	14	849	26	11	3	682	56	26	764	46	46	590	23	
64	3	3	910	23	6	1	635	166	68	869	102	79	454	41	
1686	59	79	27622	1154	225	75	18872	3712	2226	24810	1947	1175	15750	420	

juures Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

35	1	2	1500	43	17	—	1024	192	74	1290	108	81	835	21
118	8	1	1725	107	8	—	1317	194	85	1596	173	125	1019	31
105	—	4	2101	12	3	6	1282	289	84	1655	114	71	1097	26
93	2	1	1363	47	5	—	943	201	74	1218	115	62	766	34
128	7	6	901	135	16	1	492	196	136	824	59	73	360	8
46	3	3	304	491	92	16	342	116	309	767	49	25	268	32
71	6	—	1471	27	3	3	1030	152	145	1327	54	50	926	15
84	1	3	1239	20	26	3	790	139	271	1200	151	65	574	4
90	13	1	779	315	—	—	685	163	272	1120	84	156	445	7
184	5	1	1002	305	411	93	797	444	267	1508	97	88	612	11
91	3	1	638	319	131	—	520	235	277	1032	119	53	348	15
90	2	—	1416	362	1	—	1142	539	238	1919	119	113	910	13
78	—	2	1443	187	4	1	1046	385	234	1665	92	268	686	13
71	2	1	933	115	23	—	499	149	144	792	37	58	404	6
88	4	1	1069	53	3	—	564	252	27	843	55	105	404	12
126	3	3	741	162	64	43	396	238	199	833	59	330	7	7
80	4	8	1008	58	21	9	678	311	203	1197	72	61	545	22
198	6	7	757	301	733	195	1089	369	588	2046	237	250	602	8
1776	70	45	20420	3059	1561	370	14636	4564	3632	22832	1794	2034	10808	285

Aruanne kriminaal-asjade liikumise kohta rahukohtunikkuude

Jaoskonna nimetus	Otsustamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.	Kokku asju 1931. a.	Otsustatud 1931. aastal							Otsustamata 1932. a.
				Sisuliselt			Lõpetatud	Alluvuse järgi edasi antud	Seisma pandud	K o k k u	
				Lõplikult	Mittelõplikult	Kohutu käskotsusega					
Rakvere 1. jsk. rhk.	46	1642	1688	26	478	593	490	13	14	1614	74
" 2. " "	187	1419	1606	18	628	416	377	9	13	1461	145
Tapa " " "	65	1441	1506	32	654	285	340	89	9	1409	97
Väike-Maarja " " "	35	1047	1082	35	441	225	360	3	9	1073	9
Järva-Jaani " " "	77	1083	1160	18	377	324	353	12	17	1101	59
Paide " " "	24	1281	1305	162	414	350	322	6	19	1273	32
Jõhvi " " "	11	1325	1336	52	351	428	375	84	18	1308	28
Lüganuse " " "	50	1075	1125	297	40	290	329	11	36	1003	122
Narva 1. " " "	160	2167	2327	232	628	961	382	39	39	2281	46
" 2. " " "	74	1390	1464	121	453	569	248	3	25	1419	45
Kokku	729	13870	14599	993	4464	4441	3576	269	199	13942	657

Aruanne kriminaal-asjade liikumise kohta rahukohtunikkuude

Viljandi 1. jsk. rhk.	17	1402	1419	90	370	524	367	9	24	1384	35
" 2. " "	37	1051	1088	29	321	257	389	5	13	1014	74
Suure-Jaani " " "	13	589	602	21	207	118	212	16	8	582	20
Põltsamaa " " "	21	876	897	40	374	254	197	6	18	889	8
Pärnu 1. " " "	178	1692	1870	75	407	667	492	8	20	1669	201
" 2. " " "	56	1254	1310	24	552	233	347	14	5	1275	35
" 3. " " "	90	1031	1121	—	544	139	387	11	4	1085	36
Mõisaküla " " "	4	1039	1043	29	314	351	250	82	11	1037	6
Kokku	416	8934	9350	308	3089	2643	2641	151	103	8935	415

(nende hulgas 3686 KKS § 277 jt. põhjal lõpetamiseks esitatud asja).

Rahukogudes II astme kohtutena oli toimetusel 17 705 asja, nende hulgas aruandeaastal tulnud 12 985 asja; neist on lahendatud 12 705 asja (71,76%) ja jäi lahendamata 5000 asja (28,24%).

Rahukogude koosseisu kuuluva 52 kohtuniku peale (kuna üks kohtunik haiguse pärast aasta läbi puudus) jaotult tuleb läbis-tikku iga kohtuniku kohta 501 lahendatud asja (eel. a. 437 asja), nimelt 111 raskemat liiki tsiviil-, kriminaal- ja administratiivasja, 146 kergemat liiki asja, milleks käesolevas aruandes peetakse sund-

juures Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Asjade arv, milles on järgnenud kaebused			Otsustatud asjades vältas toimetus				Kohtualuste arv							
Apellatsioon-kaebused	Kassatsioon-kaebused	Erakaebused	3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle 1 aasta	Kelle kohta kohtuotsused on seadusjõusse astunud			Kokku kohtualuseid	Süüdimõistetuid on karistatud			Süüdimõistetute koguarvust oli alaealisi 10—17 a. vanaduses
							Süüdi mõistetud	Õigeks mõistetud	Kohtu alt vabastatud leppimise tõttu ja muudel põhjustel		Vangistusega	Arestiga	Muu nuhtlusega	
94	1	3	1519	81	14	—	1123	45	80	1248	131	118	874	12
105	2	4	1061	374	25	1	864	226	208	1298	86	79	699	9
89	1	—	1323	86	—	—	607	183	62	852	72	49	486	9
127	4	2	993	47	21	12	607	139	127	873	87	79	441	2
63	1	2	1007	76	16	2	642	178	22	842	100	66	476	14
66	—	2	1169	76	18	10	906	137	98	1141	99	59	748	15
100	3	1	1119	147	42	—	948	144	106	1198	114	56	778	9
22	—	—	454	480	62	7	607	240	282	1129	81	63	463	12
87	2	2	1987	184	110	—	1855	295	157	2307	196	98	1561	37
65	7	4	1419	—	—	—	1072	172	112	1356	119	70	883	21
818	21	20	12051	1551	308	32	9231	1759	1254	12244	1085	737	7409	140

juures Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

78	5	4	1358	21	5	—	776	233	176	1185	41	32	703	9
101	5	8	965	31	14	4	451	180	224	855	48	11	392	11
50	1	3	573	8	1	—	239	123	74	486	43	42	204	2
72	1	—	879	10	—	—	448	152	133	733	58	27	363	7
106	6	5	1462	182	25	—	1034	248	400	1682	140	887	7	7
135	5	1	1149	105	16	5	637	379	220	1236	57	51	529	20
135	6	4	1032	46	6	1	624	342	3	969	107	64	453	17
86	1	4	1026	8	3	—	606	143	7	756	98	17	491	12
763	30	29	8444	411	70	10	4865	1800	1237	7902	592	1131	3142	85

täite- ning hoiuasjad ja lõpetamiseks ning eriküsimuste lahendamiseks esitatud kriminaalasjad, ja peale selle veel 244 teise astme kriminaal- ning tsiviilasja.

Üldiselt on lahendatud: Tallinna-Haapsalu Rahukogus 19 kohtuniku 8605 asja, nii et keskmiselt tuleks iga kohtuniku kohta 453 asja; Tartu-Võru Rahukogus 16 kohtuniku 8798 ehk igal kohtunikul 550 asja; Rakvere-Paide Rahukogus 9 kohtuniku (kuna üks kohtunik haiguse pärast aasta läbi puudus) 4248 asja ehk igal kohtunikul 472 asja ja Viljandi-Pärnu Rahukogus 8 kohtuniku 4430 asja ehk igal kohtunikul 554 asja.

Aruanne kohtu-uurijate uurimistoimetuste arvu üle

Jaoskonna nimetus	Lõpetamata 1931. aastaks				Juurde tulnud 1931. aastal						Uurimistoimetused vältasid				
	Toimetusi	Nendes vastutusele võetuid	Nendes toime- tustes vastutu- sele võetust oli vahi all		Toimetusi	Nendes vastutusele võetuid	Nende hulgas alacalisi 17 aastani	Nendes toime- tustes vastutu- sele võetust oli vahi all		Kokku toimetusi 1931. aastal	1 kuuni	3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle 1 aasta
			mehi	naisi				mehi	naisi						
Tähts. asjade 1. jsk.	36	22	4	—	14	53	1	33	12	50	1	6	1	9	33
" " 2. "	—	—	—	—	16	76	—	7	—	16	3	1	—	—	10
" " 3. "	11	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	11
Tallinna 1. jsk. . .	143	18	5	2	211	102	—	23	3	354	92	51	43	64	104
" 2. " . . .	21	5	1	—	233	125	—	79	7	254	143	74	23	9	5
" 3. " . . .	26	8	2	1	180	112	1	55	14	206	67	76	30	19	14
" 4. " . . .	75	9	3	—	196	126	1	56	7	271	40	68	78	74	11
" 5. " . . .	66	24	4	—	209	144	—	71	11	275	49	98	69	44	15
Harjumaa 1. jsk. . .	102	24	7	—	208	180	19	76	5	310	61	65	36	68	80
" 2. " . . .	71	16	1	—	227	180	1	70	13	298	48	100	76	62	12
Haapsalu " . . .	136	15	3	—	272	175	1	57	4	408	88	120	54	71	75
Hiiumaa " . . .	24	27	—	—	41	32	12	9	2	65	10	21	14	18	2
Saaremaa 1. " . . .	37	9	9	—	65	39	3	7	7	102	20	22	35	15	10
" 2. " . . .	19	2	1	1	98	57	11	13	—	117	49	32	22	14	—
Kokku	767	179	40	4	1970	1401	50	566	85	2737	671	734	483	467	382

Aruanne kohtu-uurijate uurimistoimetuste arvu üle

Tähtsam. asjade jsk.	3	2	1	—	9	26	—	7	—	12	2	4	1	3	2
Tartu 1. jsk.	25	7	5	—	331	206	4	97	5	356	120	163	61	11	1
" 2. "	42	9	6	—	265	211	1	98	9	307	98	156	42	10	1
" 4. "	23	6	2	—	283	136	10	40	2	306	110	146	45	5	—
" 5. "	59	7	3	1	255	134	2	45	5	314	67	151	71	24	1
Valga "	134	5	2	—	238	184	—	66	8	372	76	112	71	81	32
Võru "	17	2	—	1	284	143	5	75	11	301	169	107	23	1	1
Petseri 1. "	24	2	1	—	193	87	1	18	1	217	50	98	54	12	3
" 2. "	27	10	3	—	174	124	7	31	2	201	39	109	36	12	5
Kokku	354	50	23	2	2032	1251	30	477	44	2386	731	1046	404	159	46

Tegelikult on Tallinna-Haapsalu Rahukogu tsiviilosakonna I astmes, kus töötas 7 kohtunikku, lahendatud 2836 asja, neist kergemat liiki (sundtäite- ja hoiu-) asju 1640; nii tuleb iga kohtuniku kohta 405 asja; sama rahukogu kriminaalosakonna I astmes 6 kohtunikuga on lahendatud 1831 asja, nende hulgas kergemat liiki (KKS § 277 jt.) asju 1051, ehk iga kohtuniku kohta 305 asja. Tsiviilosakonna II astmes 3 kohtunikuga ühe rahukohtuniku kui kaasistuja osavõtul on

Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Lõpetatud ja kuuluvuse järgi ära saadetud			Lõpetamiseks saadetud toimetuste arv	Täiendamiseks tagasi saadetud toimetuste arv	Lõpetamata 1932. aastaks				Uurimistoimetustes tarvitusele võetud takistusabinõud										
Prokurörile	Rahukohtunikele	Teistele asutistele			Toimetusi	Nendes vastutusele võetud		Nendes toimetustes vastutusele võetust oli vahi all	Isikutunnistuste arv, võetmine ja allkirja võtmine mittelehtunisse üle	Politsei valve alla andmine	Kämeeste vastutusele andmine	Nende poolt esitatud vastutuse rahusumma suurus kroonides	Kautsjoni võtmine	Kautsjonite summa	Otsitavaid	Kodune arest	Vanemate vastut. valve	Vangistus	Ülemuse valve
						mehi	naisi												
24	—	2	6	—	24	8	6	—	4	5	2	12 000	—	—	15	—	—	49	—
6	—	5	2	2	5	4	—	—	10	10	40	593 744,62	—	—	—	—	—	7	—
—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
235	3	22	106	7	94	2	—	—	25	48	—	—	3	1000	—	—	—	26	—
211	11	1	107	15	31	13	8	—	15	20	1	600	—	—	3	—	—	86	—
151	10	6	64	14	39	14	9	1	8	27	1	920	1	30	4	—	—	69	—
210	3	6	112	8	52	7	3	—	10	35	3	± 660	1	500	—	—	—	63	—
202	11	7	74	19	55	13	8	2	20	35	6	10 807,67	1	500	9	—	—	82	—
190	26	9	86	13	85	19	—	—	24	45	9	38 274	2	350	—	19	—	81	—
232	19	3	106	17	54	13	8	—	46	43	5	17 300	2	750	—	—	1	83	—
277	29	11	128	15	91	2	—	—	15	77	2	3 500	15	5551	—	1	2	61	2
53	1	3	24	5	8	5	—	—	15	19	2	15 980	1	5	—	—	—	9	—
80	1	4	32	5	17	—	—	—	1	41	3	32 695,40	—	—	—	—	4	—	1
86	9	2	37	1	20	1	—	—	3	40	1	500	—	—	—	—	11	—	1
1947	123	92	884	121	575	101	42	3	196	445	75	730 981,69	26	8686	28	23	18	616	4

Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

7	—	—	2	2	5	21	6	—	17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—
293	3	24	155	17	36	15	10	1	84	12	—	—	4	700	—	—	—	—	102	—
258	10	9	119	18	30	10	6	—	39	49	1	500	9	7 500	—	3	—	—	107	—
226	13	11	130	9	56	7	3	1	60	22	3	2 350	—	—	—	—	—	—	51	—
242	10	13	145	3	49	4	4	—	35	47	—	—	1	500	—	1	—	—	50	—
289	15	27	186	18	41	4	2	—	28	45	31	17 450	3	1 250	—	—	—	—	74	—
210	26	16	123	21	49	2	2	—	12	34	7	8 250	2	500	—	—	—	—	86	—
154	7	8	97	7	48	1	1	—	19	43	3	8 120	—	—	—	—	—	—	28	—
159	15	1	80	14	26	4	2	—	25	77	8	16 000	2	500	—	—	—	—	33	—
1888	99	109	1037	109	340	68	36	2	319	331	53	52 670	21	10 950	—	4	—	—	538	—

lahendatud 1876 asja, s. o. iga kohtuniku kohta 625 asja, ja kriminaalosakonna II astmes 3 kohtunikuga ühe rahukohtuniku osavõtul 2062 asja ehk iga kohtuniku kohta 687 asja.

Tartu-Võru Rahukogus on tsiviilosakonna I astmes 5 kohtunikuga lahendatud 2180 asja, seal hulgas kergemat liiki (sundtäite- ja hoiu-) asju 1038, ehk iga kohtuniku kohta keskmiselt 436 asja; sama rahukogu tsiviilosakonna II astmes 4 kohtunikuga, ühe rahukoh-

Aruanne kohtu-uurijate uurimistoimetuste arvu üle

Jaoskonna nimetus		Lõpetamata 1931. aastaks				Juurde tulnud 1931. aastal					Uurimistoimetused vältasid						
		Toimetusi Nendes vastutusele võetuid		Nendes toime- tustes vastutu- sele võetulist oli vahi all		Toimetusi Nendes vastutusele võetuid		Nende hulgas alaealisi 17 aastani			Nendes toime- tustes vastutu- sele võetulist oli vahi all		Kokku toimetusi 1931. aastal				
													1 kuuni	3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle 1 aasta
Rakvere	jsk. . . .	42	6	4	—	272	146	2	64	4	314	117	126	43	13	15	
Tapa	"	31	10	2	—	287	125	—	64	4	318	122	124	53	19	—	
Paide	"	91	12	5	1	275	114	2	48	3	366	146	105	74	27	14	
Jõhvi	"	82	3	3	—	226	144	1	57	3	308	101	93	39	43	32	
Narva	"	49	8	1	—	199	145	8	58	5	248	101	54	37	33	23	
Kokku		295	39	15	1	1259	674	13	291	19	1554	587	502	246	135	84	

Aruanne kohtu-uurijate uurimistoimetuste arvu üle

Viljandi 1.	jsk. . .	49	9	7	2	423	277	3	159	9	472	121	161	148	38	4
" 2.	" . . .	43	8	1	—	254	145	5	62	2	297	72	124	57	34	10
Pärnu 1.	jsk. . . .	89	9	4	—	251	165	5	66	9	340	106	135	39	34	26
" 2.	"	30	8	1	1	206	88	1	22	2	236	80	93	38	18	7
Kokku		211	34	13	3	1134	675	14	309	22	1345	379	513	282	124	47

tuniku osavõtul, on lahendatud 2190 asja ehk iga kohtuniku kohta 547 asja. Kriminaalosakonnas 7 kohtunikuga on lahendatud I astme kriminaalasju 1928, seal hulgas kergemat liiki (KKS § 277 jt.) asju 1188, ja II astme kriminaalasju 2500, nii tuleb iga kohtuniku kohta 633 asja.

Rakvere-Paide Rahukogus on lahendatud: tsiviilosakonna I astmes 3 kohtunikuga 1126 asja, seal hulgas kergemat liiki (sundtäite- ja hoiu-) asju 599, ehk iga kohtuniku kohta keskmiselt 375 asja; kriminaalosakonna I astmes 3 kohtunikuga 1241 asja, seal hulgas kergemat liiki (KKS § 277 jt.) asju 744, ehk iga kohtuniku kohta 414 asja. Sama rahukogu II astmes 3 kohtunikuga, ühe kaasistuja rahukohtuniku osavõtul, on lahendatud tsiviilasju 943 ja kriminaal-asju 938, s. o. iga kohtuniku kohta 627 asja.

Viljandi-Pärnu Rahukogus on lahendatud: tsiviilosakonnas 4 kohtunikuga I astme asju 1212, seal hulgas kergemat liiki (sundtäite- ja hoiu-) asju 647, ja II astme asju 1404, nii tuleb iga kohtuniku kohta 654 asja; kriminaalosakonnas 4 kohtunikuga I astme kriminaal-

Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

Lõpetatud ja kuuluvuse järgi ära saadetud			Lõpetamiseks saadetud toimetuste arv	Täitendamiseks tagasi saadetud toimetuste arv	Lõpetamata 1932. aastaks				Uurimistoimetustes tarvitusele võetud takistusabinõud										
Prokurörile	Rahukohtunikele	Teistele asutistele			Toimetusi	Nendes vastutusele võetud	Nendes toimetustes vastutusele võetud mehi	Nendes toimetustes vastutusele võetud naisi	Isikutunnistuse ära võtmine ja allkirja võtmine mittedalukumise üle	Isikute arv	Politsei valve alla andmine	Käemeeste vastutusele andmine	Nende poolt esitatud vastutuse rahasumma suurus kroonides	Kautsjoni võtmine	Kautsjonite summa	Otsitavaid	Kodune arest	Vangistus	Vanem. vastut. valve
			Isikute arv	Isikute arv															
220	18	30	120	17	46	6	5	1	21	48	2	8 060	—	—	4	3	68	—	—
240	14	11	138	20	53	6	3	—	37	19	2	6 120	7	1 709.80	—	—	70	—	—
203	15	7	114	20	141	5	3	—	20	36	3	10 000	5	2 050.—	1	2	57	—	—
234	9	14	119	31	51	15	10	—	20	90	3	17 800	2	305.—	5	3	67	—	—
199	5	4	79	15	40	8	4	—	17	51	8	7 250	2	450.—	8	3	56	—	—
1096	61	66	570	103	331	40	27	1	115	244	20	49 230	16	4 514.80	18	16	318	—	—

Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 1931. aastal.

355	10	28	143	45	79	15	5	—	19	69	5	2 589.18	8	1 737.32	2	—	168	1	5
203	11	7	107	20	76	15	9	1	18	56	—	—	—	—	2	—	64	—	1
287	15	7	181	15	31	10	6	—	26	60	8	23 910.—	1	50.—	—	—	79	—	—
175	13	10	111	14	38	9	4	—	12	42	10	48 207.—	5	1 360.—	—	—	27	1	4
1020	49	52	542	94	224	49	24	1	75	227	23	74 706.18	14	3 147.32	4	—	338	2	10

asju 1022, seal hulgas kergemat liiki (KKS § 277 jt.) asju 703, ja II astme kriminaalasju 792, s. o. iga kohtuniku kohta 453 asja.

Kohtu-uurimistoimetusi oli 1931. a. 8022 (eelm. a. 8096), neist viidi lõpule 6552 (eelm. a. 6440), mis iga üksiku kohtu-uurija kohta teeb läbistikku 211 asja (eelm. a. 189). Kui nende hulgast eraldada 3 tähtsamate asjade kohtu-uurija poolt sooritatud 44 toimetust, siis tuleb iga jaoskonna kohtu-uurija kohta 232 lõpetatud asja aastas ehk umbes 19 asja kuus (eelm. a. 219, resp. 18 asja).

Lõpetamata jäi eeluurimistoimetusi 1470 (eelm. a. 1656).

Kõige suurem hulk lõpetatud uurimisi oli Viljandi l. jsk., nimelt 393 asja (eelm. a. 394 asja), siis Valga jsk. — 331 asja (eelm. a. 297 asja) ja Tartu 1. jsk. — 320 asja (eelm. a. 305 asja). (1930. a. oli kõige suurem hulk lõpetatud uurimisi Viljandi 1. jaoskonnas, nimelt 394 asja, siis Tartu 2. jsk. — 323 asja ja Saaremaa 1. jsk. — 320 asja).

Rahukohtunikud toimetuste arv on eelmise aasta 174 295-lt kasvanud 178 718-le, neist on aasta jooksul lahendatud 167 647 asja, nimelt 77 363 kriminaal-, 89 300 tsiviil- ja 984 administratiivasja, mis

Sõjaringkonnakohtu 1931. a. tegevuse aruanne.

Lõpetamata 1931. a.	Juurde tulnud 1931. a.				Kokku oli asju 1931. a.	Istungite arv		Otsustatud 1931. a.			Lõpetamata 1932. a.	Asju, milles kaebused järgnenud		Otsustamata asjades väljas toimetus			
	Sõjaprokuröörilt	Rügemendi-kohtuelt	Muud asjad (liit-mised, koostamis-, SKS § 1146, SKS § 951 korras jne.)	Kokku juurde tulnud 1931. a.		Avalikke istungeid	Korraldavaid istungeid	Kohtuistungitel	Lõpetatud SKS § 953 korras	Kokku lõpetatud asju		Kassatsiooni-proteste ja kaebusi	Erakaebusi	3 kuuni	6 kuuni	1 aastani	Üle aasta
28	107	2	122	231	259	64	107	240	2	242	17	19	5	15	—	2	—

lähisegi ühe kohtuniku kohta välja teeb 3105 asja (eelm. a. üldiselt 160 648 asja ehk igal kohtunikul keskmiselt 3031 asja). Aasta lõpul oli lahendamata 11 071 asja, nende hulgas 4133 kriminaal-, 6850 tsiviil- ja 88 administratiivasja ehk jaoskonna kohta läbistikku 205 asja (eelm. a. 257 asja). Kõige suurem läbivaadatud asjade arv oli Võru 1. jaoskonnas, nimelt 5206 asja (eelm. a. 4668 asja), selle järel Tallinna 4. jsk. — 4889 asja (eelm. a. 3817 asja) ja järgmisena Tallinna 7. jaoskonnas 4875 asja (eelm. a. 4418 asja). (1930. a. oli kõige suurem läbivaadatud asjade arv Tartu 1. jaoskonnas, nimelt 5212 asja, selle järel Viljandi 1. jsk. — 4802 asja ja järgmisena Võru 1. jsk. — 4668 asja). Kõige vähem oli lahendatud asju Hiiumaa jaoskonnas — 922 asja (eelm. a. 857 asja), edasi Suure-Jaani jaoskond 1527 asjaga (eelm. a. 1469 asja) ja järgmisena Saaremaa 1. jaoskond 1922 asjaga (eelm. a. 1733 asja). (Samades jaoskondades oli ka 1930. a. kõige vähem lahendatud asju.)

Keskmiselt lahendati iga rahukohtuniku poolt Tallinna-Haapsalu Rahukogu ringkonnas 3130 asja (eelm. a. 2858 asja), Tartu-Võru Rahukogu ringkonnas 3490 asja (eelm. a. 3398 asja), Rakvere-Paide Rahukogu ringkonnas 2836 asja (eelm. a. 2801 asja) ja Viljandi-Pärnu Rahukogu ringkonnas 2513 asja (eelm. a. 2927 asja).

Peale otsese töö jaoskondades võtsid rahukohtunikud osa rahukogu istungitest teise astme asjus asja ettekande kohustiseta.

Kohtute tegevust aitavad iseloomustada järgmised arvud:

Kohtupalatis 1931. a. jooksul lõpetatud asjade üldarvule 1514 võib vastu seada samal aastal Riigikohtule tulnud 477 kaebust Kohtupalati otsuste ja määruste peale, mis esimesest arvust oleks 31,51% (eelm. a. 32,02%). Riigikohtus 1931. a. läbi vaadatud 480 Kohtupalati asjast tühistati otsuseid 119, mis välja teeb 24,79% (eelm. a. 20,42%), nimelt 316 tsiviilasjas 87 otsust ehk 27,53% (eelm. a. 24,90%),

151 kriminaalasjas 30 otsust ehk 19,87% (eelm. a. 11,72%) ja 13 üldkogu asjas 2 otsust ehk 15,38% (eelm. a. 22,22%).

Rahukogudes kui I astme kohtutes lahendatud asjade üldarvule 13 376 võib vastu seada Kohtupalatisse rahukogude otsuste peale antud edasikaebuste teel aasta jooksul tulnud uute asjade üldarvu 1538 ja Riigikohtule antud 125 revisjonkaebust administratiivasjus, üldiselt kokku 1663 asja, mis teeb üldiselt 12,43% esimesest arvust (eelm. a. 12,25%). Kohtupalatis läbi vaadatud rahukogude 1514 otsusest tühistati 476 otsust ehk 31,44% (eelm. a. 30,22%), nimelt 947 tsiviilasjas 350 ehk 36,96% (eelm. a. 36,30%) ja 567 kriminaalasjas 126 ehk 22,22% (eelm. a. 21,34%). Administratiivasjus on muudetud Riigikohtus läbivaatamisel olnud rahukogude 109 otsusest 28, mis teeb 25,69% (eelm. a. 33,63%), nimelt on muudetud Tallinna-Haapsalu Rahukogu 45 otsusest 16 ehk 35,56% (eelm. a. 29,03%), Tartu-Võru Rahukogu 36 otsusest 2 ehk 5,56% (eelm. a. 31,25%), Rakvere-Paide Rahukogu 8 otsusest 1 ehk 12,50% (eelm. a. 18,18%) ja Viljandi-Pärnu Rahukogu 20 otsusest 9 ehk 45,00% (eelm. a. 45,45%).

Rahukogudes kui II astme kohtutes aruandeaastal lahendatud asjade üldarvule 12 705 võib vastu seada Riigikohtule samal ajal tulnud kaebused rahukogude II astme otsuste peale üldarvus 1705 (nende seas valve korras 17 kaebust), mis teeb 13,42% esimesest arvust (eelm. a. 15,28%). Riigikohtus aruandeaastal läbi vaadatud 1728 rahukogude II astme asjus tühistati otsuseid 379 ehk läbistikku 21,93% (eelm. a. 22,33%), nimelt 824 tsiviilasjas 234 ehk 28,40% (eelm. a. 25,51%) ja 888 kriminaalasjas 145 ehk 16,33% (eelm. a. 18,70%), kuna 16 üldkogu asjas (valve korras) ei tühistatud ühtegi otsust.

Üksikute rahukogude suhtes oleks tähendada, et tsiviilasjus tühistati Tallinna-Haapsalu Rahukogu 284 otsusest 96 ehk 33,80% (eelm. a. 28,86%), Tartu-Võru Rahukogu 245 otsusest 53 ehk 21,63% (eelm. a. 24,24%), Viljandi-Pärnu Rahukogu 207 otsusest 68 ehk 32,85% (eelm. a. 25,26%) ja Rakvere-Paide Rahukogu 88 otsusest 17 ehk 19,32% (eelm. a. 18,09%). Kriminaalasjus tühistati Tallinna-Haapsalu Rahukogu 360 otsusest 67 ehk 18,61% (eelm. a. 23,71%), Tartu-Võru Rahukogu 264 otsusest 50 ehk 18,94% (eelm. a. 18,25%), Rakvere-Paide Rahukogu 143 otsusest 19 ehk 13,29% (eelm. a. 12,24%) ja Viljandi-Pärnu Rahukogu 121 otsusest 9 ehk 7,44% (eelm. a. 14,78%).

Rahukohtunikkude juures aasta jooksul lahendatud asjade üldarvule 167 647 võib vastu seada rahukogudele ja Riigikohtule samal aastal antud edasikaebused üldarvus 13 157, mis esimesest arvust teeb 7,85% (eelm. a. 7,21%). Rahukogude II astmes läbi vaadatud rahukohtunikkude 12,705 otsusest tühistati 4390 otsust ehk 34,55% (eelm. a. 34,89%), nimelt 6413 tsiviilasjas 2441 otsust ehk 38,06% (eelm. a.

39,02% ja 6292 kriminaalasjas 1949 otsust ehk 30,98% (eelm. a. 30,27% Rahukohtunikude otsuseid tühistati tsiviillasjus Tallinna-Haapsalu Rahukogus 1876 otsusest 689 ehk 36,73% (eelm. a. 36,84%), Tartu-Võru Rahukogus 2190 otsusest 804 ehk 36,71% (eelm. a. 39,40%), Rakvere-Paide Rahukogus 943 otsusest 391 ehk 41,46% (eelm. a. 41,32%) ja Viljandi-Pärnu Rahukogus 1404 otsusest 557 ehk 39,67% (eelm. a. 39,74%). Kriminaalasjus tühistati rahukohtunikude otsuseid Tallinna-Haapsalu Rahukogus 2062 otsusest 747 ehk 36,23% (eelm. a. 32,02%), Tartu-Võru Rahukogus 2500 otsusest 820 ehk 32,80% (eelm. a. 30,64%), Rakvere-Paide Rahukogus 938 otsusest 209 ehk 22,28% (eelm. a. 21,87%) ja Viljandi-Pärnu Rahukogus 792 otsusest 173 ehk 21,84% (eelm. a. 36,99%). Riigikohtus läbi vaadatud rahukohtunikude 109 otsusest tühistati 37 ehk 33,94%, nimelt 106 administratiivasjas 36 otsust ehk 33,96% (eelm. a. 44,14%) ja 3 üldkogu asjas (valve korras) 1 otsus ehk 33,33%.

Sõjaringkonnakohtu tegevus, mis eelnenud üldarvustikust välja on jäetud, kujunes 1931. a. järgmiselt: kokku oli selles kohtus toimetada 259 asja (eelm. a. 151 asja), nendest on aasta jooksul lahendatud 242 asja (eelm. a. 123 asja) ja jäi lahendamata 17 asja (eelm. a. 28 asja). Aasta jooksul tuli Riigikohtule sõjaringkonnakohtute otsuste ja määruste peale 28 kaebust, mis 242 lahendatud asja kohta teeb 11,57% (eelm. a. 10,57%). Läbivaadatud 28 otsusest tühistas Riigikohtus 6 otsust ehk 21,43% (eelm. a. 8,33%).

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond.

Kas vallavalitsusel on õigus kaevata maavalitsuse põhjendamatu viivituse peale vallale kuuluva tulumaksu osa väljamaksmises?

Vastus: jaatav.

Rahaministri määruse (RT 11/12 — 1925) alusel makstakse vallale kuuluv tulumaksu osa (Tulum. s. § 91) maavalitsuse korraldusse ärajaotamiseks valdade vahel hiljemalt iga kuu 30. päeval, mis summa kasustamine toimub vallavalitsuse poolt eelarve korras (RT 97 — 1926, art. 104 § 85). Ajutise seaduse valla ja maakonnaomavalitsuste sissetulekute jne. kohta (RT 18/19 — 1920) § 53 järgi on vallavalitsuse ülesandeks maksude vastuvõtmine. Valla volikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (RT 97 — 1926) § 84 järgi tarvitab vallaomavalitsuse kassasummasid vallavalitsus volikogu poolt kinnitatud eelarve piirides. Nii siis kuulub vallaomavalitsuse kassa valitsemine vallavalitsuse ülesannete hulka, kes võtab vastu vallaomavalitsusele kuuluvaid summasid ja kulutab

neid. Kui nüüd valla eelarves, mis vallavolikogu poolt vastu võetud ja seaduslikus korras kinnitatud, ette nähtud tulusummad ei laeku määratud tähtaegadel vallakassasse, siis on vallavalitsuse ülesandeks selleks samme astuda, et nad laekuksid. Üheks sääraseks sammuks võib olla, nagu käesoleval juhul, kaebus põhjendamatu viivituse peale (AKK §§ 2 ja 3) ja säärase kaebuse tõstmiseks ei ole vallavalitsusel tarvis erilist vallanõukogu otsust.

(RkhA toim. nr. 345 I — 1932.)

Kas Põllutöoministeerium on kohustatud Kogukonna-, asutiste- ja erarendimaade korraldamise seaduse § 5 põhjal selle seaduse alusel eraldatud maade asemele eramaade omanikele riigimaadest maad asemele andma?

Vastus: eitav.

Kogukonna-, asutiste- ja erarendimaade korraldamise seaduse (RT 16 — 1926). § 5 järgi Põllutöoministeerium võib anda eramaade omanikele viimaste soovil käesoleva seaduse alusel eraldatud maade asemel § 4 korras riigimaad või muid soodustusi riigi tagavaramaade tarvitamise suhtes. Eeltoodud seaduse paragraafi järgi on Põllutöoministeeriumile õigus jäetud eramaade omanikele viimaste soovil eraldatud maade asemel maid anda, kuid ei ole kohustatud igat sooviavaldust rahuldama.

(RkhA toim. nr. 464 — 1932.)

Kas maavalitsused võivad teede ja sildade ehitamise ja parandamise tööd teostamisel riigi arvel üle minna vastavast krediidist ministeeriumi nõusolekuta?

Vastus: eitav.

Maanteede ja sisemiste veeteede valitsuse likvideerimise seaduse (RT 130 — 1924) alusel võisid vastavad omavalitsused teede ja sildade ehitamist ja parandamist teostada riigi kulul üksnes riigi poolt antavate summade ulatuses Teedeministeeriumi poolt kinnitatud projektide ja eelarvete alusel ning vastavast krediidist ei võinud maavalitsused tööd teostamisel riigi arvel üle minna ministeeriumi nõusolekuta, nagu see on ette nähtud §§ 2, 6, 8 ja 4 määrustes teede ja sildade ehitamise ja parandamise kohta riigi kulul (RT 83/84 — 1925). Teedeministril on küll õigus maavalitsuste poolt riigi kulul teostatavate tööd jaoks lisakrediite nõutada ja riigi arvele võtta ka tagantjärele kulusid, mis esialgu ei olnud ette nähtud riigi arvele võtta, kui minister leiab, et kantud kulud on tarvilikud ja õigustatud olnud tööd läbiviimisel, mis riigi toetusel algatatud ja kui maavalitsusel raskusi on nende kulude kandmisel, kuid adm. k. korras ei saa teda selleks kohustada.

(RkhA toim. nr. 492 II — 1932.)

Kas järelevalve korras vallavalitsustele tehtud korraldused, mis eeldavad veel nende elluviimiseks vallavalitsuste eneste korraldusi, võivad olla administratiivkohtu korras kaebuste esemeks?

Vastus: eitav.

Järelevalve korras vallavalitsustele tehtud korraldused, mis eeldavad veel nende elluviimiseks vallavalitsuste eneste korraldusi, ei või olla administratiivkohtu korras kaebuste esemeks, vaid niisugustel juhtudel tuleb kaebustega esineda vallavalitsuste sellekohaste korralduste vastu.

(RkhA toim. nr. 517 I — 1932.)

Kas järelevalveasutisel on õigus vallanõukogu otsuste vastu möödunud aasta aruande kinnitamise asjus administratiivkohtu korras protesti anda?

Vastus: jaatav.

Ajutise seaduse valla- ja maakonnaomavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete kohta (RT 18/19 — 1920, sead. nr. 83) § 88 ja 89 järgi esitab vallavalitsus aastaaruande ühes oma seletusega vallavolikogule 1. septembriks, kes selle mitte hiljem 1. oktoobrit läbi vaatab. Sama seaduse § 91 järgi esitatakse vallanõukogu poolt kinnitatud aastaaruanne kohalikule maakonnaomavalitsusele kahe nädala kestel pärast nõukogu otsust.

Ei ole mingit alust eraldada vallavolikogu (nõukogu) otsust möödunud aasta aruande kinnitamise asjus teistest vallavolikogu otsustest, mille peale on järelevalveasutisel õigus adm. k. korras protesti avaldada Omavalits. aj. järelevalve seaduse (RT 78 — 1919) alusel. Kuigi 1920. a. seaduse nr. 83 (RT 18/19 — 1920) ei ole otseselt valla aastaaruannete kinnitamise otsuste peale järelevalveasutise protestimist ette nähtud, nagu see on ette nähtud vallavolikogu poolt vastu võetud valla aastaelarvete kohta, siis sellest ei saa veel järeldada, et järelevalveasutisel vallavolikogu otsuste suhtes aastaaruannete kinnitamise asjus protestimisõigus puudub, vaid sellest tuleb järeldada, et see õigus on järelevalveasutisel üldistel alustel olemas, sest ka sääraotes otsustes võib seaduserikkumisi esineda, nagu kõigis teistes vallavolikogu otsustes, mis järelevalveasutise kontrolli alla käivad. Ka valla aastaaruande kinnitamise otsus käib järelevalveasutise kontrolli alla, sest vastasel korral seadus ei kohustaks seda kinnitatud aruannet esitama maavalitsusele kahe nädala kestel pärast volikogu otsust.

(RkhA toim. nr. 550 I — 1932.)

M. T.

Vastutav toimetaja: **F. Karlson.** Väljaandja: **Tartu Õigusteadlaste Selts.**

K. Mattieseni trükikoda O./Ü., Tartus, 1932.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga, parandusteta ja vahelekirjutusteta; eriti soovitatav masinakiri (vähemalt 3 sm laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmise. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Toimetus jätab enesele õiguse käsikirju lühendada. Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud klišeede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õiguse“ toimetus, Tartus, Aia tn. nr. 35.

XI Õigusteadlaste Päeva protokollid

(referaadid ja läbirääkimised) üksikmüügil saadaval. 56 lk.

Hind 75 senti.

Tellida „Õiguse“ talitusele, Tartu, Aia tän. 35.

Hinna ettesaatmisel kas rahas või postmarkides saadetakse raamat tellijale postikuludeta kätte.

1932. a. ilmub juriidiline ajakiri

„ÕIGUS“

kolmeteistkümnedat aastat.

TOIMETUS:

R. Rägo (peatoimetaja), E. Ein, K. Grau, T. Grünthal, A.-T. Kliimann, H. Kristal, E. Maddison, A. Palvadre, K. Parts, J. Uluots, A. Mägi (toimetuse sekretär).

Sisuks juriidilised artiklid, kodu- ja välismaa seaduseandluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus; eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ Riigikohtu 1930. a. ja 1931. a. otsuseid.

Lähemateks kaastöolisteks on Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad kohtutegelased jne.

**Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.
Numbri suurus ühes lisaga 48—64 lk.**

Tellimishind: **7 krooni** aastas, üksiknumber **75 s.**

On veel saada ajakirja eelmisi aastakäike hinnaga (ühes lisaga): 1920. a. — 1 kr. 50 s., 1921. a. — 3 kr., 1922. a. — 8 kr., 1923. ja 1924. a. — 4 kr., 1925., 1926., 1927. ja 1928. a. — 4 kr. 50 s., 1929., 1930. ja 1931. a. — 7 kr.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tartu, Aia tän. nr. 35, telefon nr. 81.**

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Hind 75 senti.